

ŠACHOVÝ TÝDENÍK

VYDÁVÁ OBČANSKÉ SDRUŽENÍ PRAŽSKÁ ŠACHOVÁ SPOLEČNOST

7. SRPNA 2008 ROČNÍK II. ČÍSLO 32 33

MOHUČ 2008

ČTYŘI ESA NAD RÝNEM

Organizátor Hans Walter Schmitt

Starobylé německé město Mohuč (německy Mainz), ležící na širokém a dravém Rýnu, na již Kelty osídleném místě, hostilo minulý týden stovky šachových velmistrů. „Čtyři esa“ z titulku je možné vykládat mnoha způsoby, minimálně tři interpretace jsou zcela nasadě. V rámci festivalu, pořádaném pravidelně každý rok Hansem-Walterem Schmittem, proběhlo „mistrovství světa žen“ ve Fischerových šachách, jehož se účastnily Alexandra Konstenjuková, Kataryna Lahnová, Viktorija Cmilyteová a Natalija Žukovová. A potom také „mistrovství světa v rapid šachu“, které hráli Viši Anand, Magnus Carlsen, Alexander Morozevič a Judita Polgárová.

Pokračování na straně 3

Pouze Pavel Eljanov dokázal porazit vítěze turnaje Iana Nepomniščeho

STOPKA IGNORANTŮM

Vlastimil Hort

Při udělování titulu velmistra by neměly být posuzovány jenom hráčovy výsledky. S hezkým nápadem přišel legendární český velmistr Vlastimil Hort. V kuloárech turnaje v německé Mohuči navrhl, aby součástí udělení nejvyššího šachového titulu byla i zkouška ze znalostí z šachové historie. Návrh byl sice pronesen spíše jako žert, ale přesto má své hluboké opodstatnění. Velmistři by měli mít určité znalosti o šachové historii, aby mohli přesvědčivěji šachy popularizovat před novináři i před širokou veřejností.

MS JUNIORŮ - - TŘI ŽELÍZKA V OHNI

V tureckém Gaziantepu bylo 3. srpna zahájeno letošní juniorské mistrovství světa, kde máme velice nadějně zastoupení. Mezi muži

Viktor Láznička

Kateřina Němcová

figuruje jako čtvrtý nasazený pardubický velmistr Viktor Láznička (2601) a v ženské soutěži máme hned dvě želízka v ohni: Kateřina Němcová (2372) je nasazena také jako čtvrtá a její spolubojovnici Soně Pertlové (2217) patří v nasazovacím pořadí příčka dvacátá osmá. Vstup do turnaje se nezdařil Viktoru Lázničkovi, který v úvodním kole podlehl Litevci Matasovi Narмонтasovi (2369), ale v následujících dvou kolech již nezaváhal a aktuálně mu patří 19. místo. Kateřina Němcová i Soňa Pertlová v úvodním kole zvítězily, ale druhý den již tak úspěšný nebyl - Kateřina Němcová vytěžila ze

POČÁTKY DESKOVÝCH HER

STAROEGYPTSKÉ „ŠACHY“ BYLY ČLOVĚČEM, NEZLOB SE

Zprávu o snad šachových figurkách v nově objevené hrobce v egyptské nekropoli v Abydu jsme přinesli v Šachovém týdeníku 29. Figurky byly podobné nálezům z hrobky faraona Tutanchamóna. Jak tento objev sladit s tím, že všeobecně předpokládáme původ šachů z Indie, respektive Persie?

Staroegyptská hra mehen, jak si ji dnes představují dodavatelé deskových her.

Pokračování na straně 16

dvou partií jenom jedinou půlku, a tak je prozatím tou úspěšnější z české výpravy Soňa Pertlová dělí se o 13. místo. V mužské části má TOP-3 složení Rauf Mamedov (2627), Maxim Rodshtein (2605) a Dmitrij Andrejkin (2604), ženskému turnaji kralují Indka Harika Dronavalliová (2461), dvojkou je Maria Muzyčuková z Ukrajiny (2413) a třetí příčka patří Rusce Anastasii Bondarukové (2394). Mistrovství světa v Turecku končí 16. srpna 2008.

JEDINÝ NEPORAŽENÝ

Prázdninové šachy se hrály i v městě zaslíbeném automobilům. V tradičním mladoboleslavském festivalu si palmu vítězství z uzavřeného velmistrovského turnaje odváží karlovarský mezinárodní mistr Oleg Spirin (2446), jenž jako jediný z celého turnaje ani jednou neprohrál. Druhé místo patřilo našemu mezinárodnímu mistrovi Štěpánu Žilkovi (2463) a i bronz zůstává v České republice díky IM Lukášovi Černouškovi (2436). V mistrovském turnaji s náskokem celého bodu zvítězil německý mezinárodní mistr Sebastian Plischki (2402), který vyhrál i turnaj v rapid šachu, před Janem Šuráněm (2383) a Lotyšem Nikitou Meskovsem (2177). Z vítězství v otevřeném

turnaji se radoval Pavel Postupa jr. (2139) z Lysé nad Labem.

KRÁLOVNA URALU

A. Stefanovová

Exmistryně světa Antoaneta Stefanovová (2550) zvítězila systémem start-cíl na letošním ročníku tradičního ženského superturnaje „Pohár Severního Uralu“ hraného v Mekce ženského šachu, ruském Krasnoturinsku. Bulharská šachistka se na vedoucí pozici dostala hned po startu, když zvítězila v úvodních dvou partiích. Stříbrnou medaili si z Krasnoturinsku odváží Ukrajinka Anna Ušeninová (2476) a z bronzu se může radovat Francouzka Maria Sebagová (2530).

OLOMOUCKÉ ŠACHOVÉ LÉTO

Nils Grandelius

V Olomouci probíhá další z velkých letních turnajů. Festival Olomoucké šachové léto se v letošním roce skládá z uzavřeného velmistrovského turnaje, čtyř turnajů s možností získání normy mezinárodního mistra, otevřeného turnaje se zápočtem na ELO FIDE a turnaje seniorů.

Nejvýše nasazenými hráči turnaje jsou islandští velmistři Hannes Stefansson (2566) a Henrik Danielsen, kterým by měli sekundovat naši šachisté IM Martin Petr (2451) a velmistr Marek Vokáč (2451). Po šestém kole v turnaji překvapivě vede švédský mistr FIDE Nils Grandelius (2366). Naopak našim zástupcům se příliš nedaří, když trio Petr, Kaňovský a Vokáč figuruje na šestém až osmém místě. V mistrovských turnajích jsou na čele Jan Krejčí (2305), Hans Tikkanen (2417), Richard Biolek jr. (2354) společně se svým otcem a Rus Sergej Reutsky (2344). V openu prozatím kraluje velmistr Konstantin Maslak (2521). Výsledky je možné najít na chess-results.com.

RUSKÉ TRIO V TÁBOŘE

Vítězem šachového festivalu v Táboře se stal ruský velmistr Ramil Hasangatin (2485), který jako jediný ze sto dvaceti čtyř účastníků vybojoval v devíti turnajových kolech sedm a půl bodu za šest výher a tři remízy. O druhé a třetí místo se se sedmi body podělili IM Sergej Veselovsky (2377) a další Rus, velmistr Valerij Jandemirov (2463). Nejúspěšnějším domácím šachistou se stal se šesti a půl body kroměřížský mistr FIDE Josef Mudrák (2367).

BORIS GELFAND:

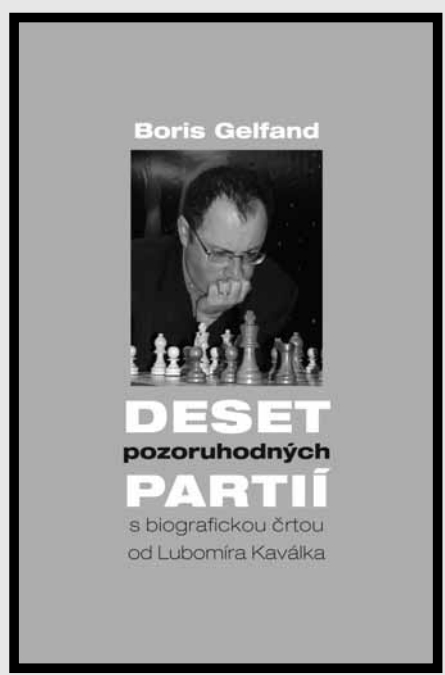
DESET POZORUHODNÝCH PARTIÍ

vydala Pražská šachová společnost, Praha 2006

Knihu deseti podrobně komentovaných partií izraelsko-běloruského šachisty Borise Gelfanda, doplněnou o krásný portrét tohoto hráče od velmistra Lubomíra Kaválka, si můžete objednat na dobírku na adrese:

PRAZSKA.SACHOVA@GMAIL.COM

Cena: 148 Kč plus poštovné

ČTYŘI ESA NAD RÝNEM

pokračování ze strany 1

FIDE sice může namítat, že těmto podnikům nedala titul mistrovství světa, jenže to zde nad Rýnem nikoho moc nezajímalo. V rapid šachu i ve Fischerových šachách jde totiž o bezpochyby nejsilnější turnaje na světě. Kromě zmíněných čtyřčlenných finále se v Mohuči hrál i otevřený turnaj ve Fischerových šachách a otevřený turnaj v rapid šachu, ve kterém hrálo sedm set šachistů a mezi nimi byla téměř stovka velmistrů. Vítěz postoupí další rok do zmíněného finále, které tedy letos měl hrát loňský suverén mohučského rapidu David Navara – tomu se ale tato akce bohužel časově kryla s druhým turnajem série Grand Prix v Soči. A ještě jednou „čtyři esa“: pro autora článku jsou za titulkem skrytí vítězové těchto čtyř turnajů. A sice mistr světa v rapid šachu Viši Anand, mistryně světa ve Fischerových šachách Alexandra Kostenjuková, vítěz openu ve Fischerových šachách Hikaru Nakamura a vítěz openu v rapid šachu Ian Nepomnijašči.

POCTA BOBBY FISCHEROVI

Letos zemřelý jedenáctý mistr světa a vynálezce „zamíchaných“ Fischerových šachů (někdy též nazývaných „960“, podle množství možných úvodní pozic) a šachového tempa s přidáváním času za každý provedený tah, Bobby Fischer, musel mít na věčnosti radost. Hold mu nebyl

Velký sál mohučského hotelu Hilton praskal ve švech. Na rapid turnaj přijelo sedm set šachistů.

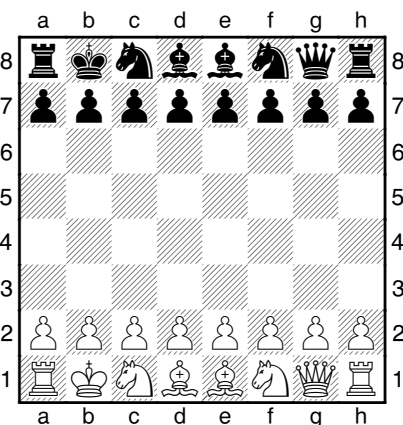
vzdán jen minutou ticha s promítáním jeho fotografií a ženským finále, ale především účastí stovek šachistů, včetně velmistrů současné světové špičky (například Sergej Movsesjan, Pavel Eljanov či Hikaru Nakamura) či šachových legend (například Vlastimil Hort) v jeho disciplíně.

Jedenáctikolovému openu dlouho kralovali Hikaru Nakamura a Sergej Movsesjan. Jejich vzájemná partie v devátém kole skončila vítězstvím Američana a zdálo se, že o vítězi turnaje je rozhodnuto a osud slovenského reprezentanta zpečetěn. Jenže Nakamura pak neunesl psychický tlak a podlehl Němci Najditschovi (ten pak v posledním kole prohrál s Motylevem), zatímco

Movsesjan poslední dvě kola vyhrál. Nakonec tedy na stupních vítězů se shodnými 9 body z 11 partií skončili Nakamura, Movsesjan a Motylev. Na základě pomocného hodnocení si zlatou z Mohuče odváží Nakamura.

HIKARU NAKAMURA (2697) – SERGEJ MOVSESIAN (2723)

7. FiNet Chess 960 (9. kolo)

Movsesjan porozuměl úvodní pozici lépe a partii dobře rozehrál. Po průběhu 1.c4 e5 2.d3 f5 3.Sc3 d6 4.Jd2 Jb6 5.b3 Je6 6.e3 Sf6 7.Sc2 d5 8.Je2 d4 9.exd4 exd4 10.Sb2 Df8 11.0-0 Dd6 12.f3 a5 13.a3 Sc6 14.Df2 0-0 15.Kb1 Jd7 16.a4 Jdc5 17.f4 Vad8 18.Vhe1 Ja6 19.Jf3 Sxf3 20.Dxf3 Jec5 21.Jc1 Jb4 se černý dostal do lepší pozice.

Sergej Movsesjan se soustředí před rozhodující partií turnaje s Hikaru Nakamurou.

GM Hikaru Nakamura

17.Kc2 Sf6 18.c5 bxc5 19.a5 c6
20.Ve8 Vxe8 21.Dxe8+ Dxe8 22.Sxe8
Se5 23.a6 Sb8 24.Sf7 g5 25.fxc6
Kg7 26.Kd2 h5 27.h3 Kf6 28.Ke2 c4
29.dxc4 c5 30.Kd3 Sa7 31.Se8 Kg7
32.Ke4 Sb8 33.h4 Sa7 34.Kf5 d3
35.Sc6 d2 36.Sf3 Sb8 37.Sxh5 1-0

BOBBYHO DÍVKY

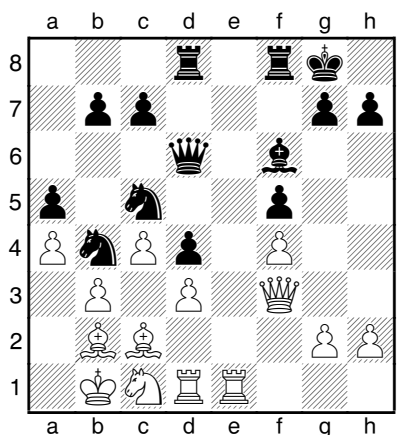
Mistrovství mladých dam lahodilo oku přihlízejících mužů. Zvláště Alexandra Kostenjuková každý den přicházela v novém oblečku a profilovala se, podobně jako na svých webových stránkách, coby šachová královna krásy. Byť po pravdě řečeno, realita za fotografii trochu pokulhávala...

GM Alexandra Kostenjuková

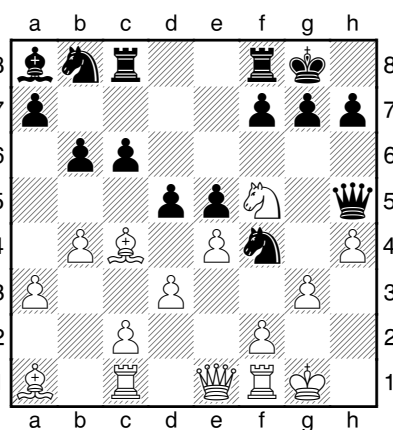
Oči šachistů už ale tolik potěšeny nebyly, kvality partií byly totiž nevalné. Jejich hodnocení se prudce měnilo ze strany na stranu, jak si ženy vyměňovaly chyby a blundy. Zcela mimo formu byla Žuková a do finále postoupily Kostenjuková a Lahnová. Zlato nakonec získala Alexandra Kostenjuková díky neuvěřitelně hrubce Kateryny Lahnové která přehlédla, že může své soupeřce lovit dámu.

Poslední tah Alexandry Kostenjukové **14...Dh5?** nabízel pro její soupeřku evidentní a k výhře vedoucí pokračování: 14.f3 dxc4 (14...Vce8 15.gxf4 dxc4 16.Sxe5 +-) 15.g4 Dg6 16.Je7+ a hezká vidlička končí kariéru černé dámy. Jenže Lahnová zahrála **15.Dd1??** a po logickém **15...Dxd1** sebrala zcela nesmyslně věž „f“ **16.Vfxd1??** a sama si nechala dát vidličku na e2: **16...Je2+**. Vzhledem k zároveň napadenému střelci na c4 pak již není cesta k remízové záchraně a k cestě do tie-breaku. **17.Kf1 Jxc1 18.Je7+ Kh8 19.Jxc8 Vxc8 20.Vxc1 dxc4** + Kostenjuková díky těmto ztměním své soupeřky vyhrála čtvrtou partii a tím i celé finále 2,5-1,5.

1.Ja2 Jxa2?! Černý jezdec měl spíše brát bělopolného střelce. Po tazích 1...Jxc2 2.Kxc2 c6 je bílá pozice pasivní a černý hrozí průlomem b5 a útokem na bílého krále.

2.Kxa2 b6 3.Ve2 Vfe8 4.Vde1 Vxe2 5.Vxe2 Ja6 6.Sa3 Jb4+ 7.Sxb4 axb4 8.g4 fxc4 9.Dxc4 Vf8 10.Ve6 Dd7 11.f5 h6 12.Sd1 Kh8 13.Sf3 Dd8 14.De4 Sg5 15.Sh5 Sf6 16.Kb1 Sg5 Teď je zpasivněn naopak černý. Nemůže se hnout z místa, zatímco bílý král může vylepšit své postavení a ve vzduchu visí postup c5 s vytvořením volného pěšce na „a“ sloupci.

Mistrovství světa žen v šachu 1960

1. Kostenjuková, Alexandra	RUS	5,5
2. Lahnová, Kateryna	UKR	4
3. Cmilyteová, Viktorija	LTU	2
4. Žuková, Natalia	RUS	0,5

FiNet Open

1. Nakamura, Hikaru	USA	(2697)	9
2. Movsesjan, Sergej	SVK	(2723)	9
3. Motylev, Alexander	RUS	(2675)	9
4. Potkin, Vladimir	RUS	(2636)	8,5
5. Naiditsch, Arkadij	GER	(2669)	8,5
6. Nepomniščiči, Ian	RUS	(2602)	8,5
7. Almasi, Zoltán	HUN	(2675)	8,5
8. Eljanov, Pavel	UKR	(2715)	8,5
celkem 235 účastníků			

Ve finále vyhrála Alexandra Kostenjuková díky velkému přehlédnutí Kateryny Lahnové

Bezhotovostní platba s výhodami

u čerpacích
stanic EuroOil

Šachový magazín

www.sachinfo.cz
SACHinfo

**8x ročně potěšení
pro každého
šachového fanouška!**

- rozhovory
- teorie
- problémový šach
- korespondenční šach
- komentované partie z nejdůležitějších světových i domácí akcí
- Koncovky
- Hádání tahů
- soutěžní křížovka
- Co-kdy-kde
- a další...

- V každém čísle barevná příloha
- pevná vazba
- minimálně 100 stran

Roční předplatné 580 Kč

VYDÁVÁ:

ŠACHinfo

Ing. Břetislav Modr

pošt. příhr. 3

150 21 Praha 5

info@sachinfo.cz

www.sachinfo.cz

Judita Polgárová na své mužské soupeře nestačila. Zde prohrává s Magnusem Carlsenem.

TYGŘI RAPID ŠACHU

Zoologickou nadsázkou řečeno, první tygr je indický a druhý sibiřský a oba mají styl. Jejich jména jsou Viši Anand a Ian Nepomnijašči.

Viši Anand v Mohuči ukázal, nejenom proč je světovou jedničkou a mistrem světa, ale také jak velký je gentleman. Jako jediný nemusel přiznávat, že při něm občas stálo štěstí. Své soupeře přehrával, a když bylo potřeba, hrál na výhru. Do finále spolu s ním postoupil Magnus Carlsen a v kuloárech se diskutovalo, jestli zápas nerozhodnou lepší Magnusovy nervy. Je přece jen mladší a je ve formě... Jenže finále ukázalo, kdo je tady pánem. Anand suverénně vyhrál první i druhou partii a ve třetí, když už byl opět na sto procent

vyhraný a když navíc Magnusovi zbývaly poslední vteřiny, tak mu nabídl remízu. Bylo nad slunce jasnější, že na rozdíl od bývalého mistra věta Garriho Kasparova si Viši Anand nepotřebuje masírovat své ego tím, že bude vyhrávat s nulou a své soupeře pokořovat. Sympatickému indickému šachistovi stačí, že vyhraje a že hraje dobré šachy. Proč by měl poraženému připravovat ještě trpčí pohár?

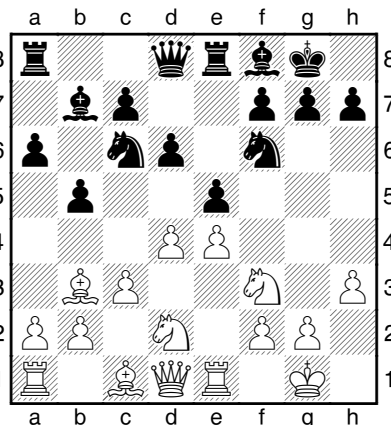
VIŠI ANAND (2798)– –ALEXANDER MOROZEVIČ (2788)

Španělská hra [C92]

Mainz 2008

Komentuje: Václav Pech

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4
Jf6 5.0-0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3
d6 8.c3 0-0 9.h3 Sb7 10.d4 Ve8
11.Jbd2 Sf8

12.d5 Varianta propagovaná našim velmistrem Vlastimilem Jansou se v poslední době stala mezi světovou

GM Viši Anand

špičkou velice populární zbraní proti Zajcevově španělské. Ve svých partiích ji nepoužívá pouze současný mistr světa Anand, ale také další velmistři zvučných jmen: Michael Adams, Ivan Čeparinov, Vugar Gašimov a také David Navara.

12...Jb8 Alexander Morozevič volí dnes nejčastější variantu ústupu napadeného černého jezdce. Jiným aktuálním pokračováním je například 12...Je7 a po 13.Jf1 Jg6 14.a4 Jd7 15.Sa2 h6 16.J3h2 Jf4 17.Df3 Jc5 18.Sxf4 exf4 19.axb5 axb5 20.b4 Ja4 byla pozice v partii Gašimov-Běljavskij, Barcelona 2007 nejasná.

13.Jf1 Jbd7 Štěstí neudělal černý s pokračováním 13...c5. V duelu Čeparinov-Sig Vargas, Zaragoza 2004 následovalo 14.dxc6 Sxc6 15.Jg3 Jbd7 16.Jg5 Ve6 17.Sxe6 fxe6 18.Jxe6 De7 19.Db3 Kh8 20.Jf5 Df7 21.Jxf8 Dxf8 22.Jg3 Jc5 23.Dc2 Je6 24.Se3 Jf4 25.Sxf4 exf4 26.Jf5 Ve8 27.f3 Jd7 28.Vad1 s výhrou bílého.

14.J3h2 Velmistr Mickey Adams si připsal bod pokračováním 14.Jg3 Jc5 15.Sc2 c6 16.b4 Jcd7 17.dxc6 Sxc6 18.Sb3 h6 19.Jh2 Dc7 20.Jg4 Adams-Feller, Montpellier 2007.

14...Jc5 15.Sc2 c6 16.b4 Jcd7 17.dxc6 Sxc6 18.Sg5 Dc7 Frekvencovanou odpovědí černého na tomto místě bývá tah 18...h6 nutící bílého k výměně na poli f6. 19.Sxf6 Jxf6 20.Jg4 Jxg4 21.Dxg4 d5 (*Rustam Kasimdzanov zvolil před rokem v Mainz proti Viši Anandovi tah 21...Sd7*) 22.exd5 Dxd5 23.Sb3 Dd8 24.Dh5 s iniciativou bílého, viz Adams-Ponomarjov, Linares 2002.

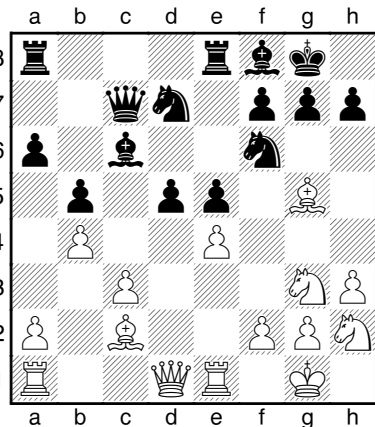
19.Jg3 Na závěr teoretického úvodu ještě ryze český náhled na věc. Vlastimil Jansa uspěl v souboji s Janisem Klovansem s pokračováním 19.Sxf6 Jxf6 20.Jg4 Jxg4 (*Stejnou variantu sehrál loni v listopadovém Chanty Mansijsku i další český velmistr David Navara. Jeho soupeř velmistr Ivanov ale na rozdíl od Janise Klovanse pokračoval 20...Se7.*) 21.hxg4 Vac8 22.Sb3 Sd7 23.Vc1 Se7 24.Je3 Sg5 25.Jd5 s výhodou bílého. Jansa, V.-Klovans, J., Arvier 2006.

19...d5 Černému se sice nakonec podařilo prolomit centrální blokádu bílého, ale celá věc není tak

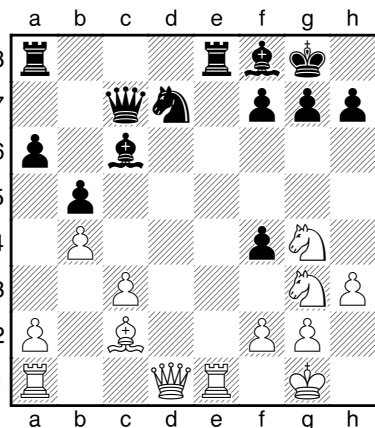
Alexander Morozevič si potvrdil svá očekávání a prohrál s Viším Anandem obě dvě partie

jednoduchá. Prolomení centra oživilo Anandova prozatím poklidně dřímajícího bělopolného střelce, který se po otevření svých diagonál přemění ve strašlivou zbraň.

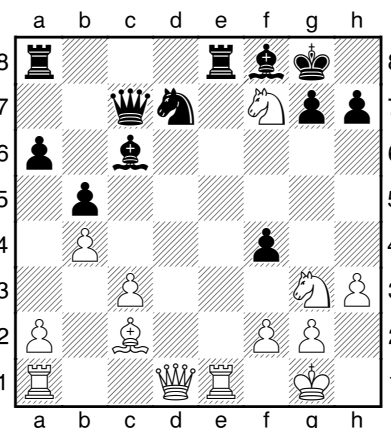
.20.exd5 Jxd5 21.Jg4 Jf4? Alexandr Morozevič podcenil možnosti bílého a vystavuje svého krále silnému útoku. Lépe bylo snad 21...h6, i když se jedná perspektivně o další oslabení bílých polí kolem černého krále. Po 22.Se3 J7f6 23.Jxf6+ Jxf6 24.Jh5 Jxh5 25.Dxh5 Sd5 ale černá pozice vypadá v pořádku.

22.Sxf4 exf4

23.Jh6+! Kh8 Drzý jezdec není v žádném případě určen k odchytu! Po 23...gxh6 24.Dg4+ Kh8 25.Df5 Jf6 26.Dxf6+ Kg8 27.Df5 f6 28.Jh5+- bílý lehce vyhraje.

24.Jxf7+ Kg8

25.Je4? Mistr světa přehlíží rychlou a efektní výhru, kterou v předsálí v průběhu analýzy pro diváky objevil dvanáctiletý chlapec (klobouk dolů, mládenče!) při sledování výkladu WGM Natalie Kisselevové. Vyhrávalo 25.Sxh7+! Kxh7 26.Jg5+ Kg8 27.Db3+ Kh8 28.Df7 Dd6 29.Vxe8 Vxe8 30.Jf5+-. Nyní dostává černý přece jenom šance ke komplikacím, které ale úřadující světový šampion nakonec přesvědčivě zkrotí.

25...Je5 26.Jfd6 Mistr světa mohl skočit jezdce i na pole g5. Po 26.Jfg5 h6 27.Sb3+ Kh8 28.Je6 sice černý musí za drzého jezdce dát svoji věž, ale zdá se, že to rozhodně nebude konec a i bez kvality by měl velmistr Morozevič nepřijemné protišance.

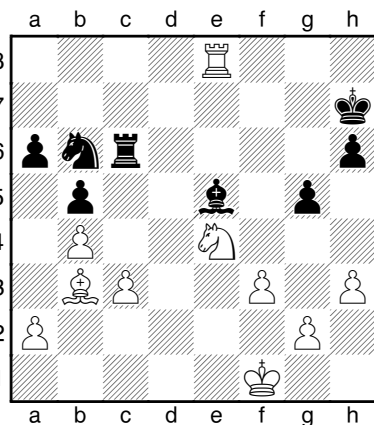
26...Ved8 27.Dh5 Sxe4 Spásu ruskému velmistrovi nepřinese ani likvidace drzého bílého vetřelce 27... Sxd6 28.Jxd6 h6 (28...Jg6 29.Sb3+ Kh8 30.Jf7+-; 28...g6 29.Dxe5 Dxd6 30.Sb3+-) 29.Df5 Dxd6 30.Vxe5 a bílý by měl zvítězit.

28.Jxe4 Zdá se, že ještě lepším pokračováním by bylo přímočařejší 28.Sxe4. Po 28...Sxd6 29.Dxh7+ Kf7 (dostatečné nebude ani 29... Kf8 30.Sxa8 Vxa8 31.Dh8+ Ke7 32.Dxa8+ s vyhranou pozicí bílého.) 30.Sd5+ Kf6 31.Dh4+ Kf5 32.g4+ nemám tolik času a zejména trpělivosti hledat, v kolikátém tahu nalezne chladná Rybka nějaký vynucený mat, ale hlava mi říká, že tohle by již černý rozchodit neměl.

28...h6 K výborné pozici bílého vede také 28...Jc4 29.Jg5 g6 30.Dg4, po čemž by měl mistr světa k výhře také velice blízko.

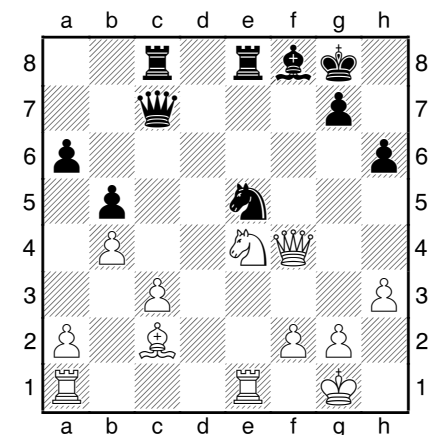
31.Df5 Velmistr Anand volí klidnou, technickou realizaci svojí převahy. Po výměně dam bude Morozevičův potenciál zlobení snížen na minimum a ve prospěch bílého promluví i materiální výhoda. Zbytek partie již nepotřebuje komentáře.

31...Dd7 32.Dxd7 Jxd7 33.Vad1 Jb6 34.Sb3+ Kh8 35.Kf1 g5 36.f3 Vc6 37.Vd3 Sg7 38.Ved1 Se5 39.Vd8 Vxd8 40.Vxd8+ Kg7 41.Vg8+ Kh7 42.Ve8

42...Sxc3 Černý sice sebral slabého bílého pěšce, ale v jeho pozici jsou závažné slabiny, jimž vévodí pochybné postavení černého monarchy.

43.Ve7+ Sg7 44.Jc5 Jc8 45.Ve8 Sc3 45...Kg6 46.Sd5 Vc7 47.Ve6+

Mistrovství světa v rapid šachu

1. Anand, Viši	IND (2798) 4
2. Carlsen, Magnus	NOR (2775) 3,5
3. Morozevič, Alexander	RUS (2788) 3
4. Polgárová, Judita	HUN (2711) 1,5

(vyhrává pochopitelně i jednoduché 47.Jxa6) 47...Kh7 48.Se4+ +-.

46.Sd5 Vc7 47.Se4+

1-0

ORDIX OPEN

Ordix Open vyhrál naprosto zaslouženě mladičký ruský velmistr Ian Nepomniašči, který nezmeškal jedinou příležitost prohodit pár slov s vnadnými velmistryněmi, případně si s nimi sednout večer do baru. Nepomniašči nejdéle ze všech velmistrů vyhrával jednu partii za druhou, a když už to vypadalo, že k vítězství se může doremizovat, prohrál s Pavlem Eljanovem... V posledním kole tedy musel porazit svého soupeře, zkušeného velmistra Jevgenije Barejeva, bývalého sekundanta Vladimira Kramnika, a věřit, že Eljanov poslední kolo nevyhraje. Eljanov dal svoji partii rychle za remízu a čekal, co se bude dít na stole Nepomniašči - Barejev. A děly se divy. Ian vsadil vše na jednu kartu. Obětováním figury za útok na soupeřova krále za sebou spálil všechny mosty. Pokud by černý útok ustál, zkonsolidoval pozici a zůstalo mu i dost času, figura navíc by v koncovce rozhodla...

IAN NEPOMNIAŠČI (2602) – JEVGENIJ BAREJEV (2655) Caro-Kannova obrana [B12]

Ordix Open Mainz 2008
Komentuje: Václav Pech

1.e4 c6 2.d4 d5 3.e5 Sf5 4.Jc3 h5 5.Sd3 Dc8 Nepřilíši často hraný tah v nepřilíši časté variantě. Jevgenij Barejev byl i v dobách své největší slávy znám tím, že tihne ke strategickým pozicím bez nadměrného taktického náboje. Sám o sobě dokonce několikrát prohlásil, že je ve světové špičce z hlediska propočtu tím nejslabším velmistrem. Snad i proto hraje černými proti tahu královským pěšce téměř výhradně Caro-Kannovu obranu. Ostrý systém 4.Jc3, který zvolil ruský mládk v této partii, mu rozhodně nebyl nijak po chuti, a tak se rozhodl

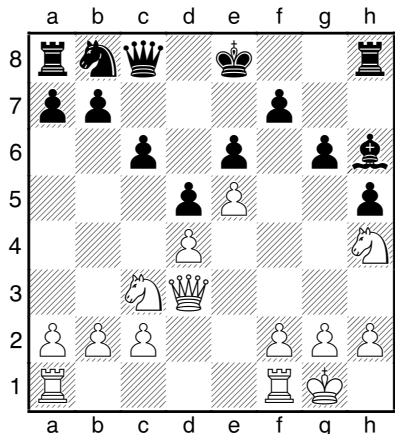

Mistrovství světa v rapid šachu kraloval mistr světa Viši Anand

nekráčet ve šlápějích hlavních variant.

6.Jf3 g6 7.Jh4 Sxd3 8.Dxd3 Jh6 9.Sxh6 Sxh6 Obě strany se zbavily svých špatných střelců, ale pro ruského velmistra prozatím stále hovoří náskok ve vývinu.

10.0-0 e6

11.Jxg6 A právě svého lepšího vývinu se rozhodl Ian Nepomnijašči využít. Obětí jezdece nejenže odhalí postavení Barejevova krále, ale zároveň dostane svého krajana do pozic, kde bude přesný propočít hlavním trumfem. Navíc se jedná o rapid šach, a tudíž je na přesný propočít mnohem méně času.

11...fxg6 12.Dxg6+ Kd8 13.f4 Se snahou otevřít další sloupec a zapojit do hry po „f“ sloupci svoje věže.

13...Kc7 14.Df6 Nyní na 14.f5 může vstoupit po osmé řadě do obrany královského křídla i černá dáma například pomocí tahů 14...De8 nebo 15...Dg8.

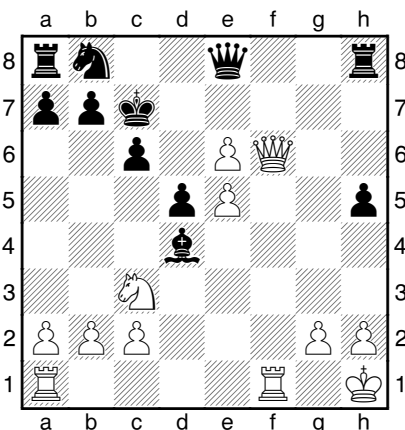
14...De8 V úvahu přicházelo také 14...Dg8 s myšlenkou na postup 15.f5 zareagovat 15...Se3+ 16.Kh1

Ordix Open 2008

1. Nepomnijašči, Ian	RUS (2602)	9,5
2. Eljanov, Pavel	UKR (2716)	9,5
3. Almasi, Zoltan	HUN (2675)	9
4. Najer, Jevgenij	RUS (2680)	9
5. Lahnová, Kateryna	UKR (2515)	9
6. Nakamura, Hikaru	USA (2697)	9
7. Motylev, Alexander	RUS (2675)	9
8. Naiditsch, Arkadij	GER (2669)	9
9. Ivanišević, Ivan	SRB (2664)	9
10. Kažgalejev, Murtas	KAZ (2641)	9
11. Fressinet, Laurent	FRA (2673)	9
28. Movsesjan, Sergej	SVK (2723)	8
celkem 693 hráčů		

Vh6 17.De7+ Jd7 s dokončením vývinu.

15.f5 Se3+ 16.Kh1 Sxd4 17.fxe6

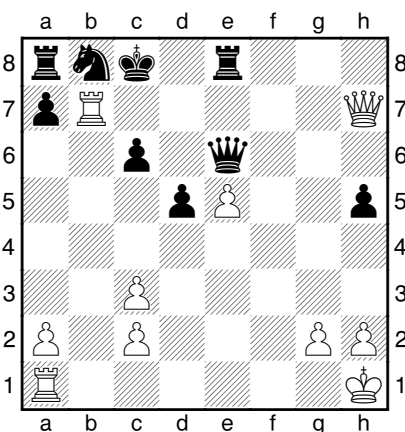

17...Sxc3 Ještě lépe vypadá profylaktické 17...Vh7 zakazující bílé dáme pole g7. Černá věž navíc může mířit i na pole e7.

18.Dg7+ Nyní se černý dostane do nepříjemné pozice. Všechny bílé figury budou stát na aktivních pozicích, připravené zasáhnout proti černému králi. Vel mistr Barejev nestojí objektivně nijak hůře, ale pozice klade vysoké nároky na její obranu a to může černému přinést i při úspěšném rozmotání klubka problémů nepříjemnosti na displeji jeho části hodin.

18...Kc8 19.bxc3 Vg8 Snaha vnutit bílému výměnu dam by se Barejevovi nemusela vyplatit. Po 19...Dg8 20.De7 Dd8 21.Da3! stojí bílý díky hrozbě e6-e7 a Vf1-f8 na výhru. Například 21...Ja6 22.e7 De8 23.Vf8+- I tak je ovšem průnik druhé bílé věže na sedmou řadu pouze otázkou času.

20.Dh7 Dxe6 21.Vf7 Ve8 22.Vxb7

22...Jd7?! Černý pravděpodobně mohl sebrat i druhého z nabízených bílých e-pěšců. Po 22...Dxe5 23.Vf1 Dd6 24.Dxh5 Jd7 (24...

GM Ian Nepomnijašči

Ve5!?) 25.Vxa7 Vxa7 26.Dxe8+ Kc7 je otázkou, jak vzniklou pozici ohodnotit. Za figuru by vel mistr Nepomnijašči měl tři pěšce, ale zejména ti na dámském křídle nejsou při stále slušném počtu figur na šachovnici žádní ukázkoví siláci.

23.Vab1 Vd8 24.Dxh5 Dxe5 25.Dg4 Dd6 Brát dalšího pěšce 25...Dxc3 mohlo Jevgenijovi Barejevovi připadat poměrně riskantním počinem. Bílý může například nastoupit svým pěšcem „h“: 26.h4 (*K přímé remíze nakonec vedlo 26.Vxd7 Vxd7 27.Dg8+ Vd8 28.Dg4+ Kc7 29.Df4+ Vd6 30.Df7+=*), černý by ale proti nástupu věžového pěšce měl mít dostatečné protišance například v tazích 26...Df6 27.Dg3 Je5 28.Vg7 Vh8 29.Dh3+ Kd8 30.Vbb7

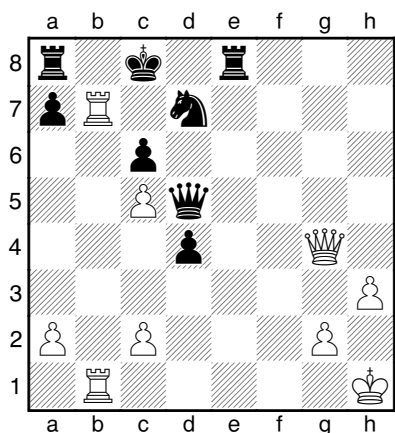
GM Jevgenij Barejev

Df1+ 31.Kh2 Df4+ 32.Kg1 Dc1+ 33.Kh2 Df4+ s remízou.

26.c4 d4 27.h3 Ve8 28.c5 Dd5 29.Dg3 Jen k dělbě bodu vede poskok druhého bílého „c“ pěšce po 29.c4 dxc3 30.Vd1 Vg8 31.Vxd5 (31.Dxd7+ Dxd7 32.Vdxd7 c2 33.Vbc7+ Kb8 34.Vb7+ Kc8=) 31...Vxg4 32.Vdxd7 c2 33.Vbc7+ Kb8 34.Vb7+.

29...De5 Ruský velmistr nenamítá nic proti remíze opakovaním tahů, kterou oba soupeři v dalším průběhu naznačili. Objektivně lepším pokračováním je tah 29...Ve5!

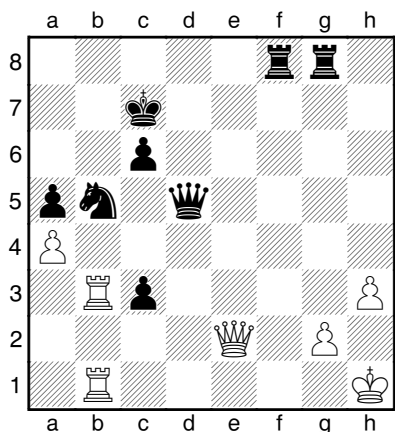
30.Dg4 Dd5 31.Dg3 De5 32.Dg4 Dd5

33.V7b4 „Ne! Remíza nebude,“ říká hlasitě Ian Nepomniášči a místo opakovaní tahů volí pokračování, které jej přivede do prohrané pozice. Jediným vysvětlením zde může být nedostatek času na straně černého.

33...Vg8 34.De2 Jxc5 35.Df1 a5 36.Vb6 Je4 37.Df4 Jd6 38.Df2 Kc7 39.c4 dxc3 40.V6b3 Jb5 41.a4 Vaf8 42.De2 Ve8 43.Df2 Vef8 Rychle vyhrávalo například 43...Dd2-+.

44.De2

44...c2? Další nepřesnost zjevně zapříčiněná nedostatkem času.

Jinak by černý jistě pokračoval tahem 44...Vf7 a nyní nelze dobře zahrát 45.axb5 pro 45...Vg3 s hrozbou třítahového matu po Vxh3. Bílý nemá jinou možnost, jak hrozbu odvrátit, než dát svoji věž za černého pěšce c3, což je ovšem jenom jiná forma kapitulace.

45.Dxc2 Jd4 Zde zápis končí laconickým konstatováním „1-0“. Jevgenij Barejev pravděpodobně překročil čas, protože jeho pozice rozhodně není prohraná... **1-0**

DRAVÁ RYBKA

Kromě lidských šachů se v hotelu Hilton na břehu Rýna hrál i turnaj počítačových programů ve Fischerových šachách. A stejně jako v normální variantě královské hry, i v zamíchaných šachách kralovala Rybka. Shreddera, Nauma i Deep Sjenga nechala daleko za sebou.

Vasik Rajlich opět dokázal, že jeho Rybka vládne šachovým programům.

Livingston Chess960

1. Rybka 3	9 b.
2. Shredder 11	6,5 b.
3. Naum 3.1	4,5 b.
4. Deep Sjeng 3	4 b.

Autor Rybky, Američan českého původu Vasik Rajlich, si opět potvrdil, že na jeho program zatím žádný konkurenční z hlediska herní síly nemá. V letošním roce navíc udělal i dobrý obchodní tah, když se dohodl se společností ChessBase, která produkuje mj. konkurenčního Fritze, že Rybka bude běhat v prostředí ChessBase a bude i skrze kanály této německé společnosti distribuována.

Pavel Matocha

ŠACHOVÝ TÝDENÍK

**CHCETE DOSTÁVAT
ŠACHOVÝ TÝDENÍK
KAŽDÝ ČTVRTEK
ZDARMA DO SVÉ
E-MAILOVÉ SCHRÁNKY?**

**STAČÍ SE
ZAREGISTROVAT NA
www.praguechess.cz**

**VYDÁVÁ OBČANSKÉ SDRUŽENÍ
PRAŽSKÁ ŠACHOVÁ SPOLEČNOST**

CARLSEN VYHOŘEL V KONCOVCE

Divoká druhá polovina turnaje dovedla ruského velmistra Jevgenije Alexejeva (2708) k vítězství na 41. ročníku šachového festivalu ve švýcarském Bielu. Velmistr Alexejev z pěti partií druhého kola nerozpůlil ani jedinou partii, když podlehl Kubánci Dominguezovi (2708) a Francouzi Bacrotovi a porazil velmistry Carlsena (2775), Oniščuka (2670) a Pelletiera (2569).

Výbornou formu našel ve druhé polovině turnaje také Francouz Etienne Bacrot, který na startu plnil společně s domácím reprezentantem Y. Pelletierem roli otloukánka. To ovšem skončilo výhrou v pátém kole. Pak již velmistr Bacrot získal další čtyři body v pěti partiích a dotáhl se na čtvrtou příčku. Druhé kolo naopak příliš nevyšlo Magnusovi Carlsenovi. Prohra v dobré pozici s pozdějším vítězem turnaje zřejmě podlomila jeho sebevědomí a pouhý 50% zisk v druhé polovině turnaje pro něho rozhodně není dobrým výsledkem. Při rovnosti bodů rozhodoval o prvním místě tie-break. O konečném vítězi pak rozhodla ve prospěch mladého Rusa až čtvrtá partie...

LENIER DOMINGUEZ (2708) – JEVGENIJ ALEXEJEV (2708)

Španělská hra [C65]
Biel 2008

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 Jf6 4.d3 Kubánský velmistr chce vyhrát, a tak ani na chvíli neuvažuje o přijetí pozvánky k účasti na Alexejevem

Konečné pořadí

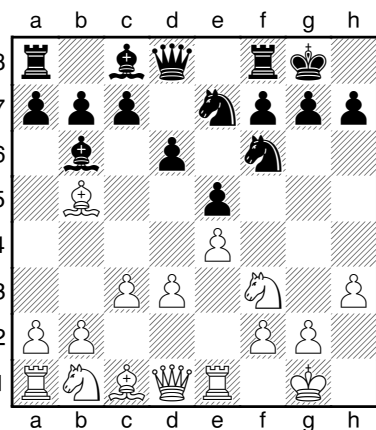
1. Alexejev, Jevgenij	RUS (2708)	6,5
2. Dominguez, Lenier	CUB (2708)	6,5
3. Carlsen, Magnus	NOR (2775)	6
4. Bacrot, Etienne	FRA (2691)	5,5
5. Oniščuk, Alexander	USA (2670)	4
6. Pelletier, Yannick	SUI (2569)	1,5

Stříbrný GM Lenier Dominguez, vítěz GM Jevgenij Alexejev a bronzový GM Magnus Carlsen

nabízené a mnohokrát obehnané berlínské procházce.

4...Sc5 5.c3 0-0 6.0-0 d6 7.Ve1 Sb6 8.h3 Je7 Černý převádí svého jezdce na královské křídlo a zároveň řeší potenciální možnost protivné vazby svého jezdce na f6.

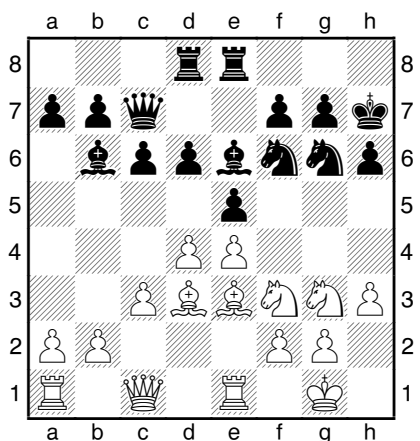
9.Jbd2 Okamžitý atak jezdcovým tahem oslabeného bodu e5 si za svoji zbraň proti černé výstavbě zvolil velmistr Nikola Sedlak, když zahrál 9.d4 a po 9...Sd7 10.Sf1 Jg6 11.Jbd2 exd4 12.cxd4 Sc6 13.b4 Ve8 14.Dc2 d5 15.e5 Je4 16.b5 Jxd2 17.Sxd2 Sd7 18.Sg5 Je7 19.Sd3 se mohl těšit z malé výhody, viz partie Sedlak, Nikola (2468) - Pedersen, Nicolai Vesterbaek (2458).

9...c6 10.Sa4 Jg6 11.Jf1 h6 12.Jg3 Ve8 13.d4 Dc7 14.Sc2 Tahy obou stran jsou namířeny na udržení,

případně posílení důležitých centrálních polí.

14...Se6 15.Se3 Vad8 16.Dc1 Kh7 Reálnou hrozbou oběť střelce na h6 pravděpodobně nebyla. Například po 16...a5 17.Sxh6 gxh6 18.Dxh6 De7 19.Jf5 Df8 20.Dg5 Jh7 by se černý měl ubránit. Tah 16...Kh7 ale rozhodně není špatný.

17.Sd3

17...c5 Černému již pomalu docházely viditelné dobré tahy, a tak přistupuje k otevření hry a pomocí bočního pěšcového úderu útočí na bílé centrum.

18.Jf5 Snaha o zisk prostoru v centru šachovnici bílému zřejmě nic výjimečného neslibuje. Na 18.d5 může černý reagovat 18...c4 a po 19.dxe6 cxd3 20.exf7 Dxf7 21.Sxb6

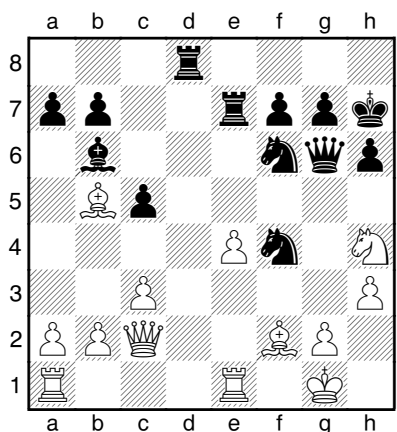
axb6 22.De3 Jf4 není černá pozice o nic horší.

18...Sxf5 19.exf5 Jf8 20.Sb5 Ve7 21.dxe5 dxe5 22.Dc2 Jako výsledek vzniklých komplikací získal bílý dvojici střelců, ale o nějaké výhodě spojované s tímto pozičním elementem tady určitě není možné hovořit. Za dva střelce má ruský velmistr volnou ruku v centru a pole e5 mu bude sloužit jako zdařilá trampolína k přesunu jeho hlavních sil proti bílému králi.

22...e4= 23.Jd2 De5 24.f3 Dxf5 25.fxe4 Dg6 Špatnou volbou by byl pochopitelně tah 25...Jxe4, protože po jednoduchém 26.Sd3 vykoupí černého již jenom nucená „oběť“ kvality 26...Vxd3, ale i pak po následujícím 27.Dxd3 Jg6 28.Vf1 De5 29.Dxe4 Dxe4 30.Jxe4 Vxe4 31.Vfe1± má bílý výhodu zjevně na své straně.

26.Sf2 Je6 27.Jf3 Jf4 Černý začíná vystrkovat růžky na královském křídle, a tak se musí mít kubánský velmistr na pozoru. Nicméně pozice prozatím nevybočila z mezí rovnováhy.

28.Jh4

28...Jxh3+? Chyba, která mohla stát Jevgenije Alexejeva vítězství v turnaji. Jeho tah se sice nabízí na první pohled a působí navenek i silně, ale opak je pravdou. Bílý má dostatek obranných možností k tomu, aby černý přízrak odehnal. Správné bylo zahrát 28...Dg5 a teprve po 29.e5+ g6 30.exf6 Vxe1+ 31.Vxe1 (31.Sxe1 c4+ 32.Kh1 Dxb5) přijde „partiové“ 31...Jxh3+ (jen k přehození tahů vede 31...Vd2!?) s velmi slibnou hrou černého.

Vítěz turnaje GM Jevgenij Alexejev

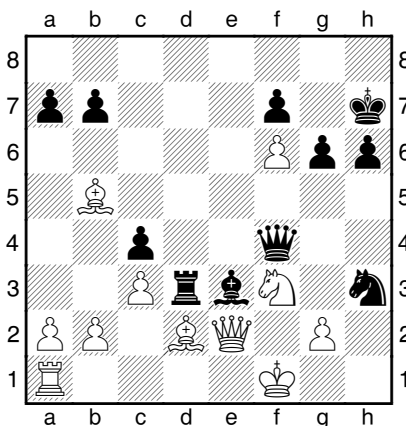
29.Kf1 Dg4 30.e5+ g6 Iniciativa by bílému zůstala i po ústupu 30...Kg8.

31.exf6 Po 31.Jxg6 přijde 31...fxg6 (31...Dxg6 32.Dxg6+ Kxg6 33.gxh3 s malou výhodou bílého) 32.exf6 Vxe1+ 33.Vxe1 Jxf2 34.Dxf2 Vf8 35.Ve7+ a bílý rozhodně nestojí hůře.

31...Vxe1+ 32.Sxe1 Slabší je druhé možné brání. Po 32.Vxe1 přijde 32...Jxf2 33.Jxg6 Dxg6 34.Dxg6+ Kxg6 35.Kxf2 Kxf6 s výhodou černého.

32...c4 33.De2 Df4+ 34.Jf3 Dobré by pro bílého bylo také představit dámu. Po 34.Df3 De5 35.Sxc4 Jg5 36.Dg3 Dxf6+ 37.Jf3 by černý ani s nejistou pozicí bílého krále neměl mít za svoji figuru dostatečnou náhradu.

34...Vd3 35.Sd2 Se3

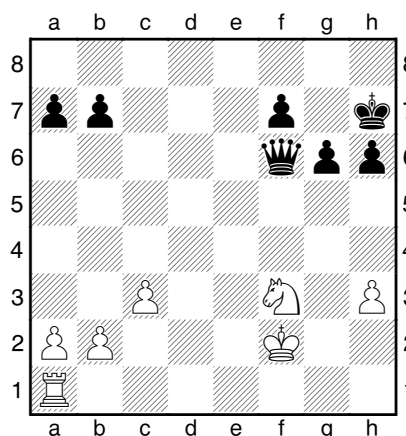

36.Sxc4?? Hrubá chyba, která velmistra Dominguéze stála vítězství v partii a potažmo i v celém turnaji. To by mu zřejmě spadlo do klína po jednoduchém 36.Sxe3!

Vxe3 37.Dxc4 Vxf3+ 38.gxf3 Dxf3+ 39.Ke1 Df2+ (39...Dh1+ 40.Kd2 Dxa1?? 41.Dxf7+...) 40.Kd1 Jg5 41.De2 Dxf6 42.Kc2 a věž navíc by měla partii bez větších komplikací rozhodnout.

36...Vxd2! Nechce se věřit, že tohle mohl velmistr s ratingem nad 2700 přehlédnout. Na druhé straně to pouze potvrzuje známou pravdu, že i velmistři jsou pouze lidé z masa a kostí a ne vždy vidí zcela všechno. Nyní je již pozice bílého ztracena a velmistr Alexejev se stává vítězem dalšího ročníku bielského festivalu.

37.gxh3 Vxe2 38.Kxe2 Dxc4+ 39.Kxe3 De6+ 40.Kf2 Dxf6

41.Ve1 Na 41.Kg2 přijde 41...De6 a o výsledku partie by nemělo být pochyb.

41...Db6+ 42.Kg3 Dxb2 43.Ve7 Kg7 44.Ve3 Dxa2 0-1

Václav Pech

NAVARŮV ŠPATNÝ START

Bulharský velmistr Ivan Čeparinov je po čtyřech kolech na čele druhého turnaje série Grand Prix FIDE, když v dosud odehraných partiích získal tři body. S půlbodovou ztrátou na vedoucího hráče je Rus Alexander Griščuk a za ním následuje skupina deseti hráčů s 50% ziskem. Náš zástupce v elitní sérii turnajů, velmistr David Navara, je prozatím s jedním bodem na posledním čtrnáctém místě.

České jedničky v úvodních kolech turnaje „nefungují“ černé figury. Těmi podlehl jak Arménovi Levonu Aronjanovi, tak zástupci Kataru, velmistřovi Mohamedovi Al-Modiakhimu. Partii s prvně jmenovaným okomentoval velmistr Navara takto: „Rozehráli jsme normální pozici, ale příliš jsem se snažil najít forsírovanou cestu k remíze a přehlédl jsem cosi velice triviálního,“ řekla česká jednička na tiskové konferenci a k průběhu zmíněné partie ještě GM Navara ještě dodal: „Můj tah věží na b8 byl příšerný. Na partii jsem se dobře připravil, ale hrál jsem ji velice špatně.“ Podobné přehlédnutí, tentokrát ve výhodnější pozici, potkalo velmistra Navaru i v další zmíněné partii, a tak je jeho skóre černými po dvou partiích bohužel nulové.

GM Ivan Čeparinov

Výhrou černými figurami nad Rusem Svidlerem zahájil svoje úspěšné tažení úvodní částí turnaje Ivan Čeparinov. „Svidlera mám velice dobře prostudovaného, protože hrál poměrně často na stejných turnajích jako Veselin Topalov,“ komentuje svůj úvodní úspěch bulharský velmistr a sekundant bývalého mistra světa FIDE. Druhé vítězství si bulharský mladík připsal bílými figurami proti Gatovi Kamskému. Nebylo to ale rozhodně jednoduché, Čeparinov si v Grünfeldově indické naběhl na novinku z dílny Kamského sekundanta Emila Sutovského, a zatímco se izraelský velmistr spokojeně koupal v hotelovém bazénu, Ivan Čeparinov se za šachovnicí těžce potil. Za obětovaného pěšce neměl dostatečnou kompenzaci, ale v prohrané pozici jej zachránila hrubka jinak proslaveného obránáře Kamského. Druhou příčku si díky výhře v úvodním kole nad velmistrem Karjkinem drží ruský velmistr Alexander Griščuk. Jejich vzájemný duel upoutal i velmistra Vlastimila Babulu, který se s Šachovým týdnem podělil o svoji analýzu.

ALEXANDER GRIŠČUK (2728) – –SERGEJ KARJAKIN (2727)

Dámský gambit [D43]

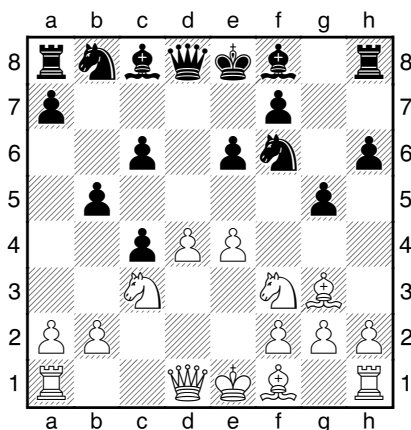
Soči 2008

Komentuje: GM Vlastimil Babula

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Jf3 Jf6 4.Jc3 e6 5.Sg5 h6 Takzvaná Moskevská varianta je v poslední době na výsluní popularity.

6.Sh4 K diametrálně odlišným, klidným pozicím vede druhá možnost 6.Sxf6 Dxf6.

6...dxc4 7.e4 g5 8.Sg3 b5 Základní pozice Antimoskevského gambitu, jehož teorie se nyní stále rozrůstá. Bílý má za obětovaného pěšce kompenzaci v podobě silného pěšcového centra a oslabené pěšcové struktury černého. Co je víc? To se asi přesně říct nedá, na šachovnici zřejmě panuje dynamická rovnováha. Takové pozice však svou složitostí značně zvyšují pravděpodobnost chyb a tím i šance obou stran skórovat naplno, což je také důvodem jejich popularity.

9.Je5 Pokračování 9.Se2 Sb7 10.h4 g4 11.Je5 h5 vede do pozice z partie, černý má ale v jedenáctém tahu i jiné možnosti: může zvolit například 11...Jbd7 nebo 11...Vg8

9...h5 Aby na h2-h4 odpověděl g5-g4. Alternativou je 9...Sb7 10.h4 Vg8. Vzájemná partie týchž soupeřů na nedávném Světovém poháru v Baku skončila remízou

Pořadí po 4. kole

1. Čeparinov, Ivan	BUL	(2687)	3
2. Griščuk, Alexander	RUS	(2728)	2,5
3. Gašimov, Vugar	AZE	(2717)	2
4. Gelfand, Boris	ISR	(2720)	2
5. Jakovenko, Dmitrij	RUS	(2709)	2
6. Kamsky, Gata	USA	(2723)	2
7. Radžabov, Tejmur	AZE	(2744)	2
8. Svidler, Peter	RUS	(2738)	2
9. Wang Yue	CHN	(2704)	2
10. Al-Modiakhi, Mohamed	QAT	(2556)	2
11. Ivančuk, Vasilij	UKR	(2781)	2
12. Aronjan, Levon	ARM	(2737)	2
13. Karjakin, Sergej	UKR	(2727)	1,5
14. Navara, David	CZE	(2646)	1

po 11.hxg5 hxg5 12.Jxf7 Kxf7 13.e5 Jd5 14.Vh7+ Sg7 15.Dh5+ Kf8 16.Df3+ Ke8 17.Dh5+ Kf8 18.Df3+ Ke8 19.Dh5+.

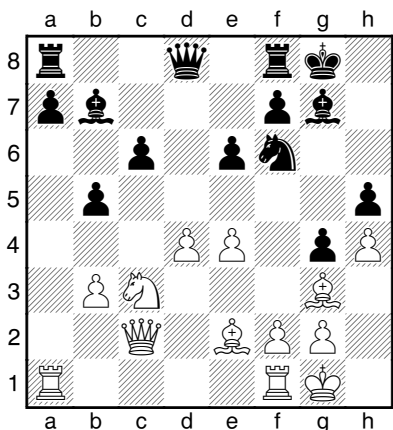
10.h4 g4 11.Se2 Sb7 Po vyjasnění situace na královském křídle obě strany dokončují mobilizaci svých sil.

12.0-0 Jbd7 13.Dc2 Jxe5 Okamžitě 13...Sg7?! je nepřesné kvůli 14.Jxd7 Jxd7 15.e5 s dalším Jc3-e4-g5(d6).

14.Sxe5 Sg7 Černý má i jiné možnosti, a to 14...Vg8 nebo zajímavé 14...Sh6. Na Světovém poháru v rapid šachu letos v Oděse aktéři naší partie pokračovali 15.Sg3 Dxd4 16.Vfd1 Db6 17.b3 cxb3 18.axb3 a6 s nejasnou hrou.

15.b3 Bílý otvírá sloupec „c“, čímž zvýrazňuje slabost pole c5. Zkoušela se i pokračování 15.Vad1 nebo také 15.Sg3.

15...cxb3 16.axb3 0-0 17.Sg3 Nyní je zřejmý úmysl bílého. Chce hrát e4-e5, skočit jezdcem na e4 a poté buď na c5, nebo ještě raději na g5 a využít oslabeného postavení černého krále.

17...c5!? Novinka, a velmi logická. Černý aktivizuje svého bělopolného střelce. Velmi riskantní je brání pěšce 17...Dxd4?!, protože po 18.Vfd1 Db6 19.e5 Jd5 20.Je4 s dalším Jg5 získá bílý silný útok. Na první pohled nevypadá dobře ani 17...b4?! 18.Ja4 kvůli slabíně c5, např. 18...Jd7 19.Vad1 De7 20.Jc5 Jxc5 21.dxc5 s malou výhodou bílého, kterou bílý zdařile vystupňoval v zisk celého bodu v partii Avrukh, B. (2641) - Sargissian, G. (2673) / (Bundesliga 2007-8). Slabé pole c5

GM Alexander Griščuk

se projevilo i po 17...Jd7 18.e5 f5 19.exf6 Jxf6 20.Vad1 De7 21.Dg6 Df7 22.Dg5 b4 23.Ja4 opět s malou výhodou bílého a následnou výhrou v partii Pashikian, A. (2537) - Ter-Sahakyan, S. (2449) (Jerevan 2008).

18.e5 Co jiného? Na 18.dxc5? následuje 18...b4.

18...Jd5 Druhý ústup 18...Jd7?! je sporný pro 19.Je4 Sxe4 (19...cxd4? 20.Jg5) 20.Dxe4 Db6 (20...cxd4?! 21.Sd3) 21.Sd3 f5 22.exf6 Jxf6 23.Dg6.

19.Jxb5 Pochybné je 19.Je4?! pro 19...Jb4.

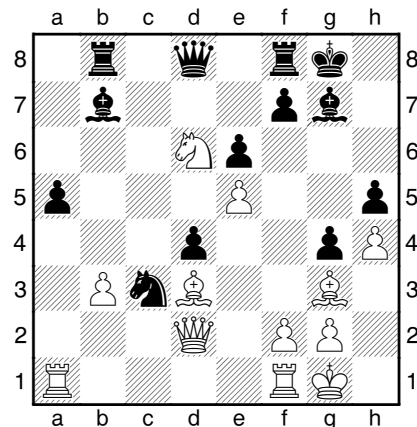
19...cxd4 20.Jd6 Vb8 Nelogické je 20...Db6?! kvůli 21.Dd2 s hrozbou vtrhnout dámou na g5.

21.Dd2!? Bílý se nespokojuje s pouhým vyrovnáním materiálu, jeho záměry jsou ambicióznější. Chce na diagonále b1-h7 postavit útočnou baterii a posvítit si na černého krále. Po 21.Vxa7 Db6 22.Vfa1 Dc6= s výměnou dam by si černý oddechl.

21...Jc3 Obráně černého by značně ulevila rovněž nějaká výměna lehkých figur, např. jezdců nebo bělopolných střelců. Bílý je ale pochopitelně proti.

22.Sd3 Slabší je 22.Sc4?! vzhledem k odpovědi 22...Je4.

22...a5

23.Va3! Bílý chápe, že příští tah černého bude Sb7-d5 a profylakticky kryje pěšce b3. Okamžitá snaha o vybudování baterie 23.Sc2?! naráží totiž na odpověď 23...Sa6! Nikam nevede ani 23.Sf4?! Sd5 24.Sg5 f6 (24...Dd7?? 25.Sf6+-) 25.Sxf6 Sxf6 26.Dh6 (26.exf6? Dxf6 27.Vxa5 Vxb3 černý stojí lépe.) 26...De7 27.exf6 Vxf6 28.Dg5+ Dg7 a černý stojí o něco lépe.

23...Sd5 24.Sc2 Až teď, kdy černý střelec už nemůže na a6.

24...Vb6!? Asi nepřesnost. Smysl tahu je v tom, aby po Dd2-d3, f7-f5, e5xf6, Vf8xf6 černý kontroloval pole d6. Zajímavé, ale asi rovněž sporné, je 24...a4?! Bílý totiž pokračuje 25.Dd3 (Po přijetí oběti pěšce 25.bxa4?! následuje 25...Vb2 a černý i za cenu kvality zlikviduje bělopolného střelce, čímž se značně sníží útočné vyhlídky bílého a černý sám získá na dlouhé bílé diagonále díky silnému střelci d5 protihru, např. 26.Sh7+ Kxh7 27.Dxb2 Da8 s dostatečnou kompenzací za obětovaný materiál.)

25...f5 26.exf6 Vxf6 27.Dh7+ Kf8 a nyní vyhlíží nebezpečně 28.Je8!? s malou výhodou bílého. Nejlepší obranou je tedy asi 24...f5 25.exf6 Dxf6 s ideou chránit bod h7 dámou z h6, např. 26.Dd3 Dh6 a nejasnou hrou.

25.Ve1! Bílý správně zapojuje do hry poslední rezervy. Nic konkrétního nedává okamžitě 25.Dd3?! f5 26.exf6 Vxf6 a nejde 27.Jc4? kvůli 27...Se4.

25...a4? A to je už přímo rozhodující chyba. Na takovou aktivitu nemá černý čas. Nutné bylo buď 25...f5 26.exf6 Vxf6 27.Jc4 s malou

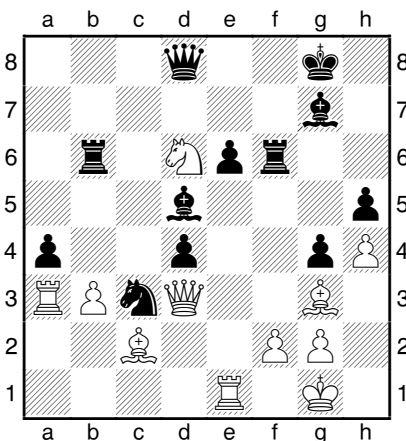
GM Sergej Karjakin

výhodou bílého, nebo 25...Vc6 26.Dd3 (26.Dxd4?! Jb5!=) 26...f5 27.exf6 Vxf6 28.Jc4. V obou případech má bílý za pěšce silný útok a pozice se už hraje černému značně nepohodlně.

26.Dd3! Energické pokračování. Po 26.bxa4?! Vb2 27.Sh7+ Kxh7

28.Dxb2 má bílý na rozdíl od analogické varianty výše věž místo na f1 na e1, což je pro něj výhodné a po 28...Da8 29.Jb5 Sxg2 30.Jxd4 Jd5 31.f3 Sh3 je na jeho straně malá výhoda. Ale tah v partii je ještě silnější.

26...f5 27.exf6 Vxf6

28.Jc4! To je jen dočasný ústup.

28...Sxc4?! Černý mění svého silného střelce, po čemž bude jeho postavení neudržitelné. Prohrává i 28...axb3?! 29.Dh7+ Kf8 30.Va7+-

Odpor mohl klást černý jen po 28... Vb7 29.Dh7+ Kf8 30.Dxh5±.

29.bxc4 Hrozí Va3xc3.

29...De7 Taktické krytí uvedené hrozby 29...Vb7 30.Vxc3 Da5 nevychází kvůli 31.Dh7+ Kf7 32.Ve5 Dxc3 33.Vg5+- a bílé figury se lehce vypořádají s černým monarchou.

30.Dxd4 Dxa3 31.Dxb6+- Ostatní je snadné, pro Griščuka bylo nutné už jen zvládnout časovou tíseň.

31...e5 32.Dd8+ Df8 33.Da5 e4 34.Sxe4 Jenom ne 34.Dxc3?? pro 24...Vxf2.

34...Jxe4 35.Vxe4 a3 36.Ve3 Df7 37.Dxa3 Dxc4 38.Da5 Df7 39.Ve5 Vh6 40.Dd8+ Kh7 41.Ve7 1-0

Turnaj na březích Černého moře pokračuje až do poloviny srpna. Aktuální informace i partie naleznete na webové stránce turnaje na sochi2008.fide.com.

Václav Pech

www.cz.o2.com/carcontrol

Zaměřte se na slabá místa

Car Control od O₂ najde všechny služební vozy, které neplní Vámi zadané úkoly

Přehled o pohybu služebních vozů

Úspora pohonných hmot

Kontrola využívání pracovní doby

STAROEGYPTSKÉ „ŠACHY“ BYLY ČLOVĚČEM, NEZLOB SE

pokračování ze strany 1

STAROEGYPTSKÝ SENET A MEHEN

Ačkoliv se figurky z Abydu v agenturním zpravodajství srovnávaly se šachovými, podobnost s nálezem v Tutanchamónově hrobce svědčí pro jiný výklad: nešlo o šachy, ale o staroegyptskou deskovou hru senet. Tutanchamónovu hrobku dělí od nálezů v Abydu více než 1500 let. Nekropole v Abydu byla svědkem vzniku samotného egyptského státu, byla zde objevena například hrobka krále Štíra, který zahájil proces sjednocení Dolního a Horního Egypta. Z této hrobky známe také nejstarší podobu egyptských hieroglyfů. Zajímavé je, že hra senet je doložena ještě z dřívějšího období kolem roku 3300 př. n. l. Jedná se tedy nejen o nejstarší známou deskovou hru vůbec, ale lidé ji vydrželi hrát mnohem déle, než se zatím věnují šachům.

Podobně jako při počátcích šachů v Indii, i u senetu byla hra doplněna náhodným prvkem, hodem kostkou. To dávalo senetu až náboženský význam – věřilo se, že kdo měl štěstí ve hře, je pod zvláštní ochranou bohů. Právě pro tuto „ochrannou funkci“ bývala hra možná součástí pohřební výbavy; pokud to tedy nebylo prostě tak, že cílem bylo, aby se zemřelý měl i na onom světě jak zabavit.

Senet se hrál na desce 3×5 polí, každá strana měla 5 figuřek a délka tahu se

určovala hodem kostkami (respektive kaménky či vrhacími dřívky, které měly dvě strany). Na rozdíl od šachů se jednalo o hru „závodního“ typu (race game), cílem bylo projít všemi vlastními figurkami co nejrychleji celou deskou; některá pole měla speciální vlastnosti (někde se nesmělo vyhazovat, jiná pole vracela figurku zpět), po některých hodech se táhlo víckrát apod. Někdy se předpokládá, že ze senetu vznikla dalším vývojem současná dáma, ale po pravdě řečeno, jak už je asi patrné z výše uvedeného popisu – hra byla podstatně jednodušší a nezdá se, že by vyžadovala zvláštní intelektuální nároky, připomíná spíše dnešní Člověče, nezlob se.

To, co se výrazně podobalo současné dámě, se již nicméně hrálo ve starém Řecku. Zajímavé je, že senet si dnes můžete zahrát na několika místech na Internetu, což je půvabné spojení archaické hry a moderní technologie. Přesná pravidla senetu jsou pouze hypotetická, jedná se o spíše rekonstrukce a interpretace. Nicméně verze, které nabízejí hlavní historici této hry (ano, opravdu existuje i taková specializace), se moc neliší. On-line hraní je možné jednak díky různým nadšencům, ale nabízejí je i světová muzea. Je to zajímavý pokus, jak zaujmout návštěvníky, navíc si zde senet lze často koupit i fyzicky jako suvenýr.

Odkazy na on-line hraní senetu nabízí například Wikipedia na adrese wikipedia.org. On-line senet dobře funguje na Cleveland museum of Art na www.clevelandart.org.

Když už je řeč o nejstarších deskových hrách, Egyptané hráli i jiné. Z doby kolem roku 3000 př. n. l. je doložena hra zvaná mehen. U ní je zajímavé, že se někdy po roce 2300 př. n. l. jakoby náhle vytratila; možná dokonce máme před sebou doklad toho, že byla zakázána (náboženské důvody? boj proti

Hrací deska a figurky hry Senet, jak byly objeveny v hrobce Amenhotepa III. (14. stol. př. n. l.); dnes uloženo v Brooklynském muzeu v New Yorku.

hazardu?). Mehen bylo jméno draha, který provázel boha Ra během jeho noční pouti říší mrtvých. Hrací deskou meheny bylo „tělo“ smotaného hada, jinak ale o této hře víme podstatně méně než o senetu. Opět byla nějak spojena s kultovními praktikami, nicméně příslušný had byl spíše hracím plánem než talismanem. Hru známe pouze z vyobrazení a zdá se, že figurky měly tvar lvů a lvic.

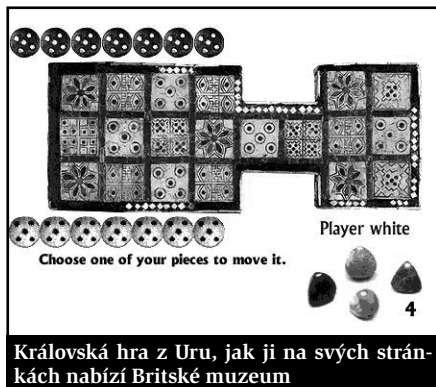
Muzeum na univerzitě ve švédské Uppsale nabízí programy pro tyto i jiné egyptské deskové hry i ke stažení (www.gustavianum.uu.se), sice zdarma, ovšem jen jako shareware.

SUMERŠTÍ VLCI A OVEČKY

Svým stářím egyptským hrám konkuruje hra ze sumerského Uru, kterou v hrobce urské princezny Šubady z doby kolem roku 2700 př. n. l. našel britský archeolog L. Woolley (proslulost nálezu nezajistila ovšem ani tak vlastní hra, ale množství lidských obětí provázejících zemřelého vládce, což je zvyk jinak ve starověké Mezopotámii nezaznamenaný). Jedná se opět o deskovou „závodní“ hru, někdy se jí říká na „vlky a ovečky“. Co se týče znalosti pravidel, rekonstrukce je sice opět hypotetická, ale panuje na ní více-méně shoda. V Mezopotámii a v Íránu a navíc v průběhu tisíciletí se podoba hry ovšem mohla modifikovat, přičemž popis pravidel v klínovém

Hra Senet na malbě v hrobce královny Neferteri (cca 1290-1255 př. n. l.), manželky Ramsese II

Královská hra z Uru, jak ji na svých stránkách nabízí Britské muzeum

písmu je mnohem mladší než nálezy z Uru.

Hrálo se dvakrát sedmi kameny (bílá a černá sada) a třemi kostkami ve tvaru pyramid na 20 čtverečcích. Deska se dělila na tři části, krajní řady byly přístupné jen jedné straně, prostřední oběma. Kdo by si chtěl přečíst o rekonstrukci pravidel, může zkusit adresy blueyonder.co.uk, gamecabinet.com. On-line si je pak možno zahrát na mesopotamia.co.uk, což je verze, kterou předkládá Britské muzeum. Princip je podobný jako u senetu, na místě je opět nejspíš přirovnání k „člověče, nezlob se“. Královská hra z Uru mimochodem připomíná i mladší staroegyptskou deskovou hru na psy a šakaly – jak vidno, už ve starověku dokázaly deskové hry zřejmě překonávat hranice mezi jednotlivými kulturami a stávaly se skutečně mezinárodními.

Každopádně se ukazuje, že podobně jako u šachů, které vznikaly z čaturangy, tak i jinde byly deskové hry původně výrazně závislé na náhodě/štěstí. Složitější pravidla, která tento aspekt stále více omezují, vznikala až později. Těžko si představit, že by třeba o senetu vznikaly složité učebnice, diváci sledovali velmistrovské partie apod., na to se jedná o hry příliš „dětské“. Zato si lze dobře představit, že se zde podobně jako u rulety sázelo.

ŠACHY MAJÍ SVÉ ZÁHADY

Jak tedy vidno, staroegyptské nálezy převažující teorii o indickém/perském původu šachů nejspíš nijak nezpochybnují. Přesto zde ale několik oříšků k rozlousknutí

existuje. Asi před 6 lety bylo objeveno něco, co připomíná skutečné šachové figurky, v paláci v Butrintu na území dnešní Albánie. Na tom by nebylo nic tak zvláštního, problémem je ale datování – do 5.-6. století. To měla teprve hra vznikat, v Evropě se předpokládá její rozšíření až někdy před rokem 1000.

Místo nálezu bylo v té době součástí byzantské říše a ta zase sousedila se sasánovskou Persií (nacházíme se ještě před arabskou expanzí). Zdá se tedy, že z Indie, respektive Persie, pochází i tento časný nález; možná to byl dar, snad našel využití jako dekorace. O tom, že by se šachy tehdy v Evropě hrály, žádné doklady prostě nemáme. Stejně by šlo ještě spíše o variantu čaturangy, protože i v Indii a Persii se hra bez kostek objevila až později.

Ve stejné době se v Evropě ovšem hrálo něco, co dnešní šachy již trochu připomínalo – hra Hnefatafl, snad původně vikingská, snad nějak vzniklá z antických variant dámy. Nicméně se zde objevuje už motiv výhradně šachový: cílem není co nejrychleji figurami někam proběhnout, na hrací desce se jako speciální figurka objevuje král, kterého je třeba „zajmout“, tedy zabránit mu v pohybu. O hře viz i česká Wikipedia (wikipedia.org). On-line lze jednu z variant této hry zkusit na www.irt.org, bohužel však jde o verzi pro dva hráče, nikoliv o partii s programem.

Nejstarší deskové hry známe z Egypta a Blízkého východu. Odedávna se samozřejmě hrají i jinde; v Číně, ale i v předkolumbovském Mexiku (tzv. hra patoli) a snad i v Peru. Téma je to nejen hravé,

Počáteční pozice kamenů při hře Hnefataf

ale i poměrně vážné; na základě podobnosti mezi patoli a hrami indickými se někdy spekuluje o kontaktu mezi Starým a Novým světem dávno před Kolumbem – samozřejmě ale podobnost ve hře není sama o sobě důkazem a standardně se předpokládá spíše nezávislý vznik.

Nakonec lze předpokládat, že první varianty deskových her jsou ještě starší, přímé důkazy o tom však opět nemáme. Z doby kolem roku 8000 př. n. l. pocházejí například zářezy na kosti z Ishanga na území dnešní Ugandy. Na kosti najdeme řadu vrypů, seskupených ovšem do útvarů zřejmě s nějakou „vnitřní logikou“ – nezdá se, že by šlo o čárky odpovídající třeba počtu ulovené zvěře. Kost je ovšem poškozena a tentokrát se pohybujeme už zcela v oblasti spekulací; převažuje přesvědčení, že nejde o hru, leč spíše o nějaké kalendářní záznamy, ale kdo ví.

Ukazuje se, že první známé deskové hry byly poměrně jednoduché; evoluce podle všeho tedy i v tomto případě funguje jako generátor složitosti nebo ještě spíše zajímavosti (příliš složitá hra by už zase zřejmě nikoho nebavila v roli hráče ani diváka).

PLATÓNOVA HRA

Starý řecký filozof Platón, který je známý především podobenstvím o jeskyni stínů, zmiňuje v jednom ze svých textů božský původ deskové hry senet.

„Slyšel jsem tedy, že v okolí Naukratidy v Egyptě žil kterýsi z tamních starých bohů, jemuž je také zasvěcen pták, kterému říkají ibis. Jméno toho boha prý bylo Theuth. Ten prý vynalezl nejprve nauku o číslech a počtářství i geometrii, dále pak hru s kaménky a v kostky a zejména také písmo,“ píše se v Platónově Faidrovi.

Theuth je častěji psán jako Thovt a citovaná „hra s kaménky“ je senet, nejstarší známá desková hra vůbec.

Pavel Houser

BRNĚNSKÝ VELMISTR A ŠPANĚLSKÝ EXPORTÉR

„A pak že je astrologie pitomost. To je lev jak vyšitej!“ říkal mi jeden dnes již bývalý šachista o brněnském velmistrovi Radkovi Kalodovi. A právě na tuto jeho větu jsem si vzpomněl, když jsem při sestavování výročí do našeho Kalendária odhalil, že jihomoravská metropole má po Pavlu Blatném dalšího kulatého oslavence: 8. srpna slaví své třicetiny velmistr Radek Kalod.

S Radkem Kalodem jsem se seznámil na letní zahrádce po jednom z kol kdysi velice silného plzeňského letního openu. Rozesmátý mladík se silným nadhledem bavil celou společnost u našeho stolu a náhodný chodec by v něm těžko hledal držitele velmistrovského titulu (pravda, tehdy mu k němu ještě krůček chyběl). Od té doby jsme spolu hovořili několikrát a vyměnili si desítky e-mailů, a tak jsem rozhodně nevynechal příležitost si s GM Kalodem popovídat i u příležitosti jeho třicátin.

„Mým jednoznačně největším úspěchem je určité splnění norem pro udělení velmistrovského titulu a rád si zavzpomínám i na turnaje, které se mi podařilo vyhrát,“ píše velmistr Kalod ze sluného Španělska, které se mu stalo v posledních letech druhým domovem. „Nejlepší vzpomínky mám na turnaj v Passau z roku 2000, kde jsem v silném openu udělal sedm bodů v sedmi partiích. Do turnaje jsem byl nasazený až jako devátý, ale přesto jsem se dokázal plně prosadit.“ Brzy po skončení svého životního turnaje Radek odešel na vojnu do pražské Dukly a i na tuto životní etapu vzpomíná s úsměvem: „Tam mě odnaučili

používat hlavu a spíše poslouchat a provádět rozkazy bez dlouhého přemýšlení, což mělo vliv i na moji šachovou hru. Moji oblíbenou disciplínou se staly turnaje v rapid šachu, kterých jsem i tady ve Španělsku vyhrál poměrně dost.“ Ale v turnajových úspěších nezůstalo pochopitelně jenom u Pasova. „Významným mezníkem pro mě byl i turnaj v Capelle le Grande v roce 2002, kde jsem se prosadil do první desítky, splnil bal velmis-

tra a dokázal projít přes opravdu silné hráče. A pochopitelně také velice rád vzpomínám na splnění další velmistrovské normy na festivalu v Pardubicích v roce 2004, kde jsem se probojoval do elitní desítky. A to nejlepší nakonec: Velkou ctí a splněním mého snu byla účast na olympiádě v Turíně v roce 2006, ale přiznávám, že tam mi to moc nešlo. Měl jsem pár dní před začátkem turnaje jisté osobní problémy a ty pak bohužel ovlivnily moji hru právě na tomto prestižním turnaji.“

Velmistr Kalod se stal šachistou vlastně docela náhodou. Nejprve dával přednost zcela jinému druhu sportů. „Když jsem byl ještě dítě a měl něco mezi šesti a osmi roky, tak jsme na vesnici s klukama hráli fotbal, hokej, tenis, volejbal a další klukovské sporty. Jednoho dne mě ale naučili hrát šachy a královská hra mě postupem času nějakým způsobem přitahovala více než ty ostatní věci. Rozhodně to ale nebylo nijak rychlé. Šlo to postupně. Přibližně do dvanácti let jsem hrál závodně fotbal a teprve potom začínaly mít prioritu šachy a já s fotbalem skončil.“

Brněnská šachová škola měla tehdy opravdu prestižní nádech a z její líhne vzešli hned tři velmistři, čímž se rozhodně nemůže pochlubit žádné z větších (ani menších) českých a moravských měst. Dostatek turnajů, dostatek kvalitních hráčů a trenérů, to bylo tenkrát přesně na jednom místě. „Mým prvním šachovým učitelem, nebo spíše učitelkou byla Petra Kišová, sestra brněnského velmistra Tomáše Poláka,“ hovoří český olympionik o svých začátcích. „Později jsem pracoval s Františkem Blatným a pak ještě s Pav-

lem Davidem a dostal jsem tedy brněnskou šachovou školu. Tomáš Polák a Pavel Blatný pochází ze šachových rodin, což na ně mělo jistě pozitivní vliv. Já jsem to měl v tomto směru o něco těžší. U nás doma se šachy nehrály. Otázkou ale je, kdo bude po nás třech dalším brněnským velmistrem?“ V pozdějším období se oslavenec spíše věnoval studiu knih, ze kterých jej nejvíce upoutaly knihy napsané Garri Kasparovem a Markem Dvoreckým. „S odstupem času musím říct, že Kasparovovy partie na

mě velmi zapůsobily. Především tím, jak Kasparov vše hluboce analyzoval. Bylo úžasné, co ten člověk všechno viděl! Samostatně myslet jsem se zase naučil ze skvělých knih Marka Dvoreckého," končí velmistr Kalod své vzpomínky na doby nedávné.

Za šachovnicí je Radek především bojovníkem, ostrým útočníkem a taktikem. K analytickému přístupu nikdy příliš netíhnul. Sám to objasňuje velice zřetelně: „Moc mě nebaví analyzovat. Spíš mě dokáže vtáhnout samotný proces hry, boj, který vzniká, když se dají figury do pohybu. Když už analyzovat, pak tedy rozhodně s někým živým. S počítačem mě to opravdu moc nebaví.“ A tomuto náhledu na královskou hru odpovídá i výčet jeho oblíbených šachistů. „V mládě mně imponovaly Kasparovy agresivní šachy, i když postupem času jsem si doplnil své vzdělání také studiem hry Vladimira Kramnika, Anatolije Karpova a jiných pozičních hráčů. Ovšem pěkné šachy hraje také Veselin Topalov a Viši Anand. Topalov má skvělé a neobvyklé nápady, Anand je spíše praktik a Kramnik má excelentní bílé figury a skvělou techniku.“ Jasně má velmistr Kalod i o tom, komu bude držet palce v blízkých zápasech, ze kterých by měl vzejít budoucí mistr světa: „Fanám Anandovi a Kamskému,“ zní stručná a jasná odpověď.

Ani v tolik oblíbených soutěžích družstev není velmistr Kalod ve světě neznámým pojmem a jako téměř každý šachista má celky, které mu přirostly k srdci. „Hrál jsem řadu let ligové soutěže v doma v České republice, v Německu, Rakousku, Španělsku, na Islandu a i na Slovensku. Ve Španělsku, potažmo Katalánsku, jsme získali triple: vyhráli jsme nejvyšší soutěž v letech 2006 až 2008, dále mám ve sbírce islandský titul z roku 2007 a jeho následná oslava byla velmi příjemnou událostí. V současnosti jsem také velice rád, že hraji v mis-trovském celku

GM Radek Kalod v souboji s GM Viktorem Lázničkou

Nového Boru, kde je vše na profesionální úrovni. Zvláště si cením toho, že Nový Bor není jenom profesionálním celkem, ale také skvělou partou.“

Při vzpomínání na šachovou minulost narážíme i na další družstva, ve kterých se velmistr Kalod cítil dobře. „Rád vzpomínám na pana Jedličku z Hagemannu Opava, velkého šachového fandu – a byla to pro mě radost být součástí jeho týmu. A pochopitelně rád vzpomínám i na Brno. Zejména na sezonu 1995/96, kdy jsme získali ligový titul a hrál se Pohár mistrů v České republice.“ Jasně má i o své „družstevnické“ budoucnosti. „V nadcházející sezoně už nebudu hrát soutěž v Německu. Nevidím už žádný důvod cestovat takovou dálku a hrát tam. Mám teď dost náročnou práci a spíš si potřebuji odpočinout. Doma si ale zahrají si MSL za Bydo Zakřany, jehož majitel, pan Horna bude mít pro novou soutěž silný tým.“

V poslední době našel Radek Kalod druhý domov ve Španělsku. Na otázku, jak vlastně zavane českého šachistu a vysokoškoláka vítr až za Pyreneje, odpovídá: „Ze začátku to byla čistá náhoda. Prvně po maturitě jsem si dal rok intenzivní angličtiny a španělštiny, jelikož cizí jazyky byly pro mě velice důležité,“ říká o svých začátcích vedoucích k pobytu v zahraničí velmistr

Kalod. „Později jsem dostal pozvání od velmistra Petra Veličky, který jezdil do Španělska hrát přes léto, a jelikož jsem končil vojnu, tak jsem v červenci 2001, hned po jejím skončení s Petrem odjel hrát na dva měsíce otevřené turnaje. Po návratu jsem začal studovat Průmyslně ekonomickou fakultu MZLU v Brně a pak už byl jenom krůček k tomu, abych požádal o stipendium na rok 2003/2004 v programu Socrates-Erasmus právě do Katalánska, konkrétně do Girony. Zdejší prostředí se mně natolik zalíbilo, že jsem po ročním pobytu na Gironské univerzitě požádal o další roční stipendium.“ Ve Španělsku náš velmistr studijně pobýval několik let a plně se tam také aklimatizoval. „Obor, který jsem studoval se ve španělštině jmenuje ADE – Správa a řízení společnosti. Bylo to organizováno přes program Evropské unie- Socrates-Erasmus a Mib Peco v letech 2003-2005. Většinu předmětů mi pak uznali i doma v Česku. Všechny předměty jsem studoval ve španělštině. To, co bylo v katalánštině, jsem programově zavrhl. Katalánština je spíše bližší francouzštině, ale teď už mluvím částečně i katalánsky.“ Radek je sdílný také v otázce toho, co se právě na španělském prostředí světovým šachistům tolik líbí. „Víš, včera večer jsem přijel z turnaje ve Villarobledu. Byl to superturnaj v rapid šachu, kam

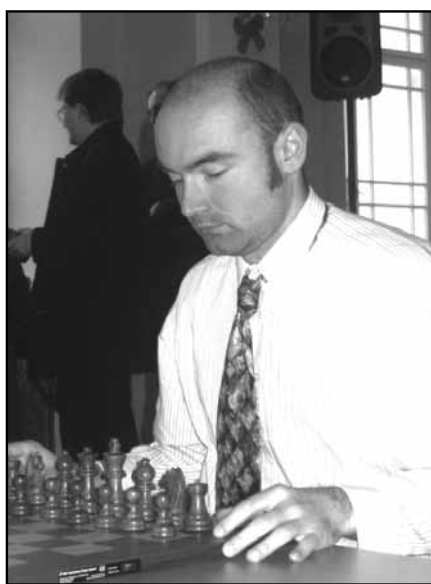
jsem jel ještě s jedním profesorem z Gironské univerzity, a kdo se tohoto turnaje zúčastní, tak pochopí, proč zde žije tolik špičkových hráčů! Turnaj byl skvěle uspořádán, hráli v něm světoví špičkoví hráči, hrálo se v luxusních prostorách na tamější radnici... Ani nehovořím o skvělých cenách a startovním pro hráče. Pochopitelně těch důvodů ale vidím více. Španělsko je šachová země, navíc je zde dobré klima pro život, relativně levno a pochopitelně je zde také velké množství turnajů.“

Ale dnešní život Radka Kaloda nejsou zdaleka jenom šachy. Po návratu do Španělska si ho našla silná domácí firma, pro kterou nyní pracuje. „Pracuji v Gironě. Dělán exportního manažera v jedné velké akciové společnosti. Máme 380 zaměstnanců a já mám na starost trhy východní Evropy, konkrétně do mé kompetence spadá Česká republika, Slovensko a Polsko, ale počítám s tím, že se tento seznam postupně ještě rozšíří. Mým úkolem je v těchto státech hledat klienty. Přestože máme dlouholeté obchodní vztahy s velkou částí světa a exportujeme na prestižní trhy do Japonska, Číny, Ruska, Německa a Francie, neměli jsme donedávna partnery právě ve východní Evropě.“ A co že se to vlastně vyváží? „Exportujeme vykostěné vepřové maso, a majitel společnosti má ještě další dvě firmy, které se specializují na místní lahůdky a delikatesy, jako jsou sušené šunky, šunka cerrano, iberská šunka a speciální místní salámy. Mimochodem, Španělsko jsou druhým největším exportérem vepřového masa v Evropské unii.“

Pro práci ve Španělsku se Radek rozhodl až po skončení vysokoškolského studia v Brně. „Po ukončení vysoké školy a získání inženýrského titulu jsem dostal v Brně hned dvě nabídky na doktorské studium a jednu z nich jsem také přijal. Jenže po půl roce doktorátu jsem zjistil, že je lepší si byznys vyzkoušet na vlastní kůži a ne se ho učit

jen teoreticky. Ve chvíli, kdy přišla nabídka na moje současné místo, moc dlouho jsem neváhal.“

Nejen prací je ale živ člověk, říká známá průpovídka, a tak se náš rozhovor opět stáčí zpět ke královské hře a k porovnání její popularity v nás v Česku a ve Španělsku. „Španělsko je pro šachisty ráj, to opravdu nemá cenu porovnávat,“ říká brněnský velmistr. „Každý, kdo si zažije atmosféru španělských turnajů, vidí propagaci zdejších turnajů, nebo vidí světové hráče na rapidech, pochopí. Američané tomu říkají Learning by doing.“

Ale ani ohledně současné situace u nás doma není velmistr Kalod nijak pesimistický: „V současnosti je i u nás doma patrný obrat k lepšímu. Po festivalu Czech Open v Pardubicích, jednom z nejsilnějších openů světa se objevil pan Matocha a jeho akce. Zápas mezi Davidem Navarou a některým z elitních světových hráčů a třeba skvělý loňský turnaj v Karlových Varech přitáhly média a dostaly šachy znova do podvědomí lidí. Dobrým počinem je také Novoborský šachový klub a jeho internetové stránky a propagace. Samozřejmě je u nás celá plejáda úspěšných organizátorů, nerad bych někoho neurazil tím že jsem na něj zapomněl.“ Brněnský šachista ale vidí v současnosti i rezervy: „Zlepšit

by se asi mohl ještě Šachový svaz zejména ve svém přístupu k hráčům, propagaci šachu a jsou i jiné věci, ale věřím, že se s příchodem nového předsedy pohne tím správným směrem. V České republice je množství talentů a toho by se mělo náležitě využít.“

Z vážných věcí se náš rozhovor postupně stáčí k volnějším tématům, jakými jsou nešachové a nepracovní zájmy a relaxace, kterou šachisté rozhodně potřebují. Jak relaxuje velmistr Kalod? „Třeba se snažím hodně a číst kvalitní literaturu. Nyní čtu ve španělštině Andělskou hru od Carlose Luise Zafona. To je v současnosti nejčtenější španělský spisovatel, z jehož tvorby bych rád jmenoval ještě například Stín větru (poznámka: tato kniha vyšla nedávno i v češtině v nakladatelství Dokořán). V poslední době se zajímám i o přírodní medicínu a zkoušel jsem také jógu. Je to dobrá relaxace po hektickém pracovním dni. Od pracovního stresu se snažím odpočinout sportem a mým oblíbeným odreagováním je vysokohorská turistika. O víkendech pravidelně vyrážíme z Girony do Pyrenejí. Naposledy jsme dali výstup na Pucmal (2900 metrů). Výstup jsme začali z výšky 1800 metrů. Kromě chůze po horách hrají tenis, chodím běhat, plavat a před pár týdny jsem si zkusil i golf. Rád bych chodil více i na pláž, ale v těch vedrech, které tady teď na Costa Brava panují, to je nemyslitelné. Když už jdu, tak buď ráno, nebo až k večeru.“

Představa prosluněné pláže s palmami k nám přivála i závan exotiky a tak se ptám na zajímavá místa, kam Radek šachy přivedly. „Nejzajímavější to bylo na Bermudách v roce 2001, kde jsme hráli uzavřený turnaj. Půjčili jsme si pak motorčky a procestovali celý ostrov křížem krážem a bylo to opravdu něco úžasného. Rád také vzpomínám i na Kolumbii, kde jsem hrál v roce 1996 Mistrovství světa juniorů. A Španělsko je můj druhý domov, to také určitě nesmím opomenout. Víš, už jsem

jej skoro celé procestoval a neustále mě něčím překvapuje. Velice zajímavou zemí je také Island. Je tam plno přírodních památek a životní úroveň je tam skutečně vysoká. Na druhé straně zase málo tepla a sluníčka a pak není divu, že je tam tolik alkoholiků,“ říká v nadsázce a s úsměvem vzpomíná čerstvý třicátník, kterému se zalíbilo i u protinožců. „V Austrálii a Malajsii jsem hrál s společně Tomášem Oraleem a pak jsme zůstali pár dní po turnaji v Sydney a procestovali si i část Nového Jižního Walesu. Díky šachu jsem procestoval přes třicet států světa a spojil tak příjemné s užitečným. Nyní se těším do Řecka, na Pohár mistrů, kam pojedeme s celkem Nového Boru.“

Svoje sny mi ale Radek na závěr rozhovoru neprozradil. „Snů mám hodně, ale zatím si je nechám pro sebe. Člověk musí mít nějaký sen či touhu. Pokud ji nemá, pak by mohl ustrnout...“

RADEK KALOD (2502)– –MICHAL KONOPKA (2489)

Dámský gambit [D58]

MČR Brno 2006

Komentuje: GM Radek Kalod

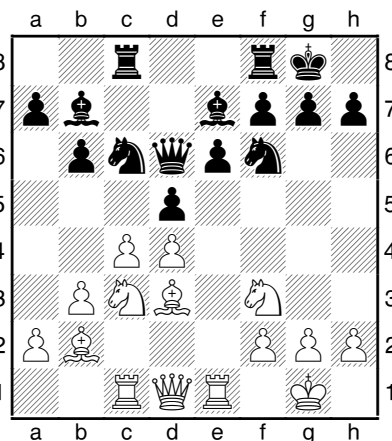
Tato partie byla vybrána odbornou porotou a hlavně diváky jako nejlepší partie mistrovství České

republiky v Brně. Názoru hodnotící komise si vážím, ale ještě větší váhu přikládám samotným divákům, kteří se celého hodnocení zúčastnili, a přispěli tak ke zdárnému průběhu celého mistrovství.

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Jc3 Se7 4.Jf3 Jf6 5.e3 Na první pohled zvláštní systém. Bílý se dobrovolně vzdává možnosti vývinu svého černopolného střelce a jeho vývin nechává na později. Přiznám se, že tato volba byla čistě intuitivní, neboť Michal Konopka je znám jako pečlivý teoretik, a chtěl jsem se proto dostat do neprozkoumaných vod. Jiné možnosti představují tahy 5.Sf4; 5.Sg5; 5.Dc2; 5.g3.

5...0-0 6.Sd3 b6 7.0-0 Sb7 8.b3 c5 9.Sb2 cxd4 10.exd4 Po 10.Jxd4 černý vyrovná tahem 10...Jc6=.

10...Jc6 11.Vc1 Vc8 12.Ve1 Dd6

13.c5!? Tento závazný tah jsem viděl již z dálky. Samozřejmě jsem ještě nechtěl hru forsírovat, nýbrž zvyšovat bojovou pohotovost svých figur, ale na to již nemám čas. Kdybych zahrál 13.a2-a3 (s myšlenkou 14.c4-c5), černý by výhodně otevřel hru prostřednictvím výměny v centru 13...dxc4 s myšlenkou Vfd8 a jeho figury jsou pak optimálně rozmístěny. Tlačí na centrum bílého, kdežto bílým figurám chybí potřebná koordinace. Proto bílý přistupuje k akci. Upřímně se přiznám, že jsem viděl forsírovanou variantu, která se stala v partii, až po 25.Va1 jako jednu z hlavních variant pro obě strany. Černý jako obránce to má při hledání obrany těžké, především při současném FIDE tempu hry. Jen podotknu, že ostatní pokračování neskýtají bílému šance na zisk převahy. Uvádím je ale v každém případě pro zajímavost. Jak již bylo řečeno, na 13.a3 přijde 13...dxc4! Je zajímavé, že se tak ještě nehrálo, přitom právě toto pokračování skýtá černému dobré šance. Černý zahrál v partii Dgebuadze-Dutreeuw 13...Vfd8 a po 14.c5 má bílý horší verzi partie. (13...Vfd8 14.c5 (14.Je2 Je4 15.Jg3 Jxg3 16.c5 bxc5 17.dxc5 Df4 18.hxg3 Dg4 19.b4 a6 20.De2 Va8 21.Dc2 h6 22.Je5 Jxe5 23.Sxe5 Vdc8 24.f3 Dg5 25.Df2 Sc6 26.f4 Dg4 27.Se2 Dg6 28.g4 Vf8 29.Sd1 a5 30.Vc3 axb4 31.axb4 Sa4 32.Sc2 Dxc4 33.Vg3 Sxc2 34.Vxc4 1-0 Dgebuadze, A.-Dutreeuw, M./Eupen 2003/CBM 095 ext (34).) 14... bxc5 15.Jb5 Df4 16.dxc5 d4 17.b4 a5 18.g3 Db8 19.bxa5 Jxa5 20.Sxd4 Sd5 21.Vb1 Da8 1/2-1/2 Keres, P.-Kapengut, A./Moskva 1972/EXT 2001 (21).) 14.bxc4 Vfd8, Kalod; 13.cxd5 Jxd5 14.Jxd5 exd5 15.Sf5 Vcd8 16.Je5 Sg5 17.Vc3 Je7 18.Sb1 Jg6 19.g3 Sf6 20.Vce3 Sxe5 21.dxe5 De6 22.Sd4 Sc8 23.Vc3 Vfe8 24.Dd3 Dh3 25.Vc7 Ve7 26.Vec1 Sg4 27.f4 Vxc7 28.Vxc7 Vc8 29.Vxc8+ Sxc8 30.Df1 Dg4 31.Sd3 h5 32.De2 Dh3 33.e6 Sxe6 34.Sxg6 fxc6 35.De5 Kf7 36.Dxc7+ Ke8 37.Sf6 Sf7 38.Dh8+ Kd7 39.Dd8+ Kc6 40.Da8+ Kc5 41.Df8+ 1-0 Legky,

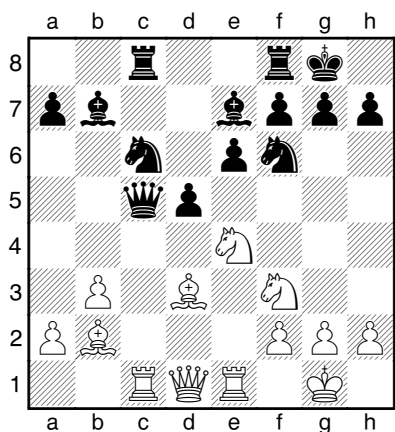
N.-Landenbergue, C./Bourbon Lancy 1998/EXT 2000 (41).

13...bxc5 Michal hraje principiálně. Na tuto odpověď spotřeboval relativně velké množství času. Po 13...Db8 14.Ja4 má bílý malou výhodu.

14.dxc5 Zajímavé bylo i 14.Jb5, ale já měl jinou myšlenku. Po 14.Jb5!? Db8?! (možné je také 14...Df4 nebo 14...Dd7 15.dxc5 Jb4 16.Je5 Dd8 17.Sd4; případně 14...Dd8 15.dxc5 Je4) 15.dxc5 Jb4 (15...Sa6 16.Jd6!) 16.Se5 Da8 17.Jc7.

14...Dxc5 Na 14...Db8 opět následuje 15.Ja4 s malým plus pro bílého.

15.Je4

15...Da5 Po partii jsme s Michalem analyzovali i oběť dámy, která se mi zdála během partie perspektivní. Jde o to, že se mění charakter hry a iniciativu má rázem černý, ale materiální převahu bílý. V partii to bylo přesně naopak. 15...dxe4 16.Vxc5 Sxc5 17.Sxe4 (17.Sxf6!? exf3 18.Dc1) 17...Jxe4 18.Vxe4 s malou výhodou černého.

16.Jxf6+ Sxf6 17.Sxh7+ Co by se stalo, kdyby bílý přehodil tahy a vzal na f6 střelcem rovnou? 17.Sxf6 gxf6 18.Sxh7+ Kg7!

17...Kxh7 18.Sxf6 gxf6 19.Jg5+ Kh6 Na braní jezdce by měla platit varianta 19...fxg5 20.Dh5+ Kg7 21.Dxg5+ Kh7 22.Ve3+-; 19...Kg6 20.Jxe6 fxe6 21.Dg4+ Kf7 22.Dxe6+ Kg7 23.Dg4+ (23.Ve3 Je5 24.Vg3+ Jg6 25.Vxg6+ Kxg6 26.Dg4+ Kh7 27.Dh5+ Kg7 28.Dg4+ Kf7 29.Dd7+=) 23...Kh8 24.Dh5+ Kg7; 19...Kg7 20.Dh5 f5 21.Jxe6+ fxe6 22.Vxe6 Dc7 23.Vg6+ Kf7 24.Ve1+-; 19...Kg8 20.Dh5 Dxe1+ 21.Vxe1

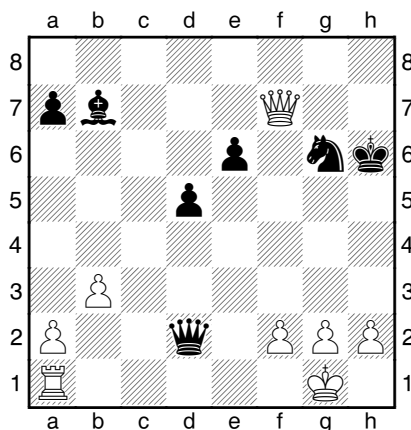
fxg5 22.Dxg5+ Kh8 23.Ve3 s rozhodující výhodou bílého.

20.Df3 Je5 Ani po tahu králem 20...Kg6 nemá černý na růžích ustláno. Bílý zahraje 21.Jxe6 fxe6 22.Dg4+ a většina vznikajících variant vede k jeho triumfu: 22...Kf7 23.Dxe6+ Kg7 24.Ve3 (24.Dg4+ Kf7 25.Dh5+ (25.Dd7+ Kg8 26.Dg4+=) 25...Kg7 26.Ve3 Vf7 27.Vg3+ Kf8) 24...Je5 25.Vg3+ Jg6; 20...Kxg5 21.Dg3+ Kf5 (21...Kh5 22.Ve3?! (22.Dh3+ Kg5 23.f4+ Kxf4 (23...Kg6 24.Vc3 Dxc3! 25.Dxc3 Vfe8 26.f5+ exf5 27.Dg3+) 24.Dh6+ Kg4 25.h3+ Kg3 26.Ve3#) 22...d4 23.Dh3+ Kg6 24.Vg3+ Dg5 25.f4) 22.Ve3 d4 23.Dh4 dxe3 (23...Kg6 24.Vg3+ Dg5 25.f4 Dxg3 (25...Vh8 26.Vxg5+ fxg5 27.Dxg5+ Kh7 28.f5 Vcg8 (28...Je5 29.Vxc8 Vxc8 30.Dh4+ Kg7 31.Dxd4 Kf6 s nejasnou hrou) 29.Dh5+ Kg7 30.f6+ Kf8 31.Db5 Sa8 32.Db8+ Jxb8 33.Vc8#) 26.Dxg3+ Kh7) 24.Dh5+ Ke4 25.Vc4+ Jd4 (25...Kd3 26.Dd1+ Dd2 27.Db1+Ke2 28.Df1#) 26.Dg4+ Kd3 27.Dxd4+ Ke2 28.Dxe3+ Kd1 29.Dd3+ Ke1 30.Vd4 Vc1 31.De3#; 20...Je7 21.Dxf6+ Kh5 22.Jf3 Vg8 23.Ve5+ Jf5 24.Dxf7+ Kg4 25.h3+ Kf4 26.g3+ Kxf3 (26...Vxg3+ 27.fxg3+ Kxf3 (27...Kxg3 28.Dg6+ Kxf3 29.Dg4#) 28.Dh5+ Kxg3 29.Dg4#) 27.Ve3#; 20...f5 21.Jxe6 Db4 22.Dxf5 Dh4 23.Jxf8 Vxf8 24.Vc3 Jd4 25.Dd7 Vd8 26.Dxf7+-] **21.Dxf6+ Jg6 22.Jxf7+** Na 22.Vcd1 Dc3 23.Jxf7+ černý pokračuje 23...Kh7 24.Jg5+ Kh6.

22...Vxf7 Jinou pohádkou by bylo 22...Kh7 23.h4 Vxc1 24.Vxc1 d4 25.Jg5+ Kh6 26.Dxd4 Dd5.

23.Dxf7 Vxc1 24.Vxc1 Dd2

25.Va1

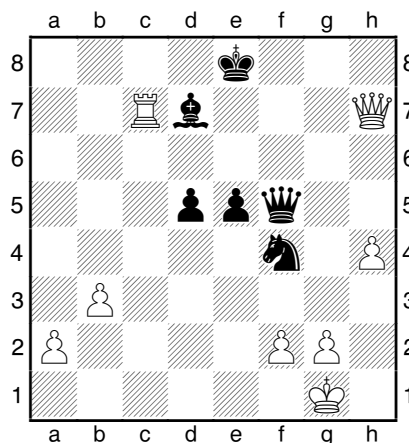

25...Dc3 Černý je v časové tísní a chybuje. Vež na a1 je v pasivním postavení a černý ji svým neopatrným manévrem dámy zaktivní. Lepší šance na záchranu skýtal ústup střelce na c8. Například 25...Sc8 26.Dxa7 d4 27.Dc7 Sa6.

26.Vd1 Dc2 27.Ve1 Sc8 28.Dxa7 e5 Jediná šance černého je aktivní protihra a zejména d-pěšec.

29.De3+ Kg7 30.Vc1 Df5

31.Vc7+ Sd7 32.h4 Kf7 33.Dh6 Ke8 34.Dh7 Jf4

35.Dxf5 Zde jsem dlouho přemýšlel, zda ponechat dámy na šachovnici, či přejít do koncovky. Zvolil jsem druhou možnost.

35...Sxf5 36.f3 d4 37.Kf2

d3 38.Vc1 Je2 39.Vc5 Kd7

40.Vxe5 Jc3 41.Ke3 Sh7 42.Vc5

Jxa2 43.Va5 d2 44.Kxd2 Sb1

45.Vxa2 Sxa2 46.Kc2

1-0

Václav Pech

ŠACHY V UTUKU

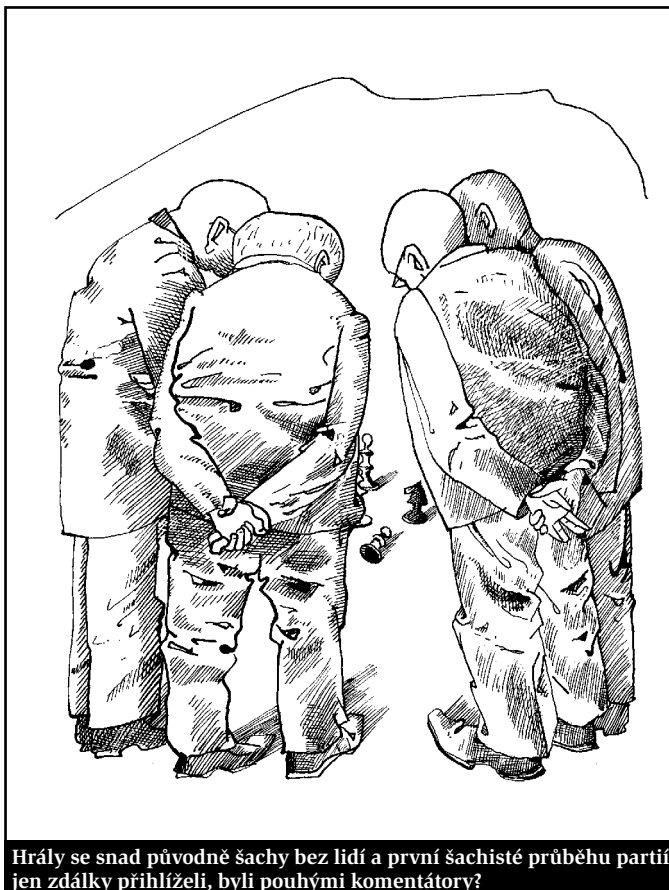
Podivné obrysy pustého pahorku, který kočovní pastevci koní nazývají Utuku, plete střílku kompasu, jako by byla opilá. Právě s ohledem na magnetické anomálie zaznamenané geologickou expedicí byl v pustině zahájen archeologický průzkum. To, že nevzdělaní pastevci pokládají kopec za posvátný (nakonec výjimečné je už to, že pro něj na rozdíl od mnoha jiných objektů v krajině mají speciální jméno), dávalo archeologům naději na zajímavé objevy; netušili však zdaleka, jakou záhadu jim pahorek uchystá.

Ve svrchní vrstvě Utuku bylo v písku objeveno velké množství železných šachových figurek. K překvapení archeologů to bylo to jediné, co vrstva obsahovala; výkopy neodhalily žádné kostry, keramiku, zbytky obydlí či pozůstatky jakékoliv lidské činnosti, dokonce ani šachovnice ne, pouze figurky zasypané hrubým pískem (suché klima způsobilo, že železo bylo prakticky nezkorodované). Při pečlivém odkryvu se dodatečně ukázalo, že figurky se nenalézají náhodně, ale v určitých uskupeních. Když byli povoláni příslušní specialisté, ukázalo se, že z polohy

figur lze se značnou věrohodností rekonstruovat jednotlivé šachové pozice, alespoň pokud se spolehne na smysl a logiku, které šachové hře přikládáme dnes. Celkem bylo v nejsvrchnější vrstvě objeveno několik desítek pozic a na základě provedených analýz lze odhadnout, že se vesměs jedná o pozice partií kolem 30. tahu. Nejde o studie ani o úlohy typu mat 2. tahem, pozice podle všeho

nemají žádné speciální vlastnosti, zdají se pocházet z běžných partií; většina těchto „partií“ přitom není ještě rozhodnuta, byť ze statistického hlediska byla zaznamenána převaha bílých figur.

Ano, barvy stojí za zmínku. Železné figurky jsou totiž pokryty černým a bílým nátěrem, zčásti oprýskaným působením písečných zrn. Právě na základě stavu barviva byl proveden pokus o datování celé vrstvy; zjistilo se, že tyto pozice byly v Utuku postave-

Hrály se snad původně šachy bez lidí a první šachisté průběhu partií jen zdaleky přihlíželi, byli pouhými komentátory?

ny nejspíš v období odpovídající době železné v okolních zemích. Spolehlivější metodu datování nebylo v tomto případě o ohledem na povahu materiálu bohužel možno použít.

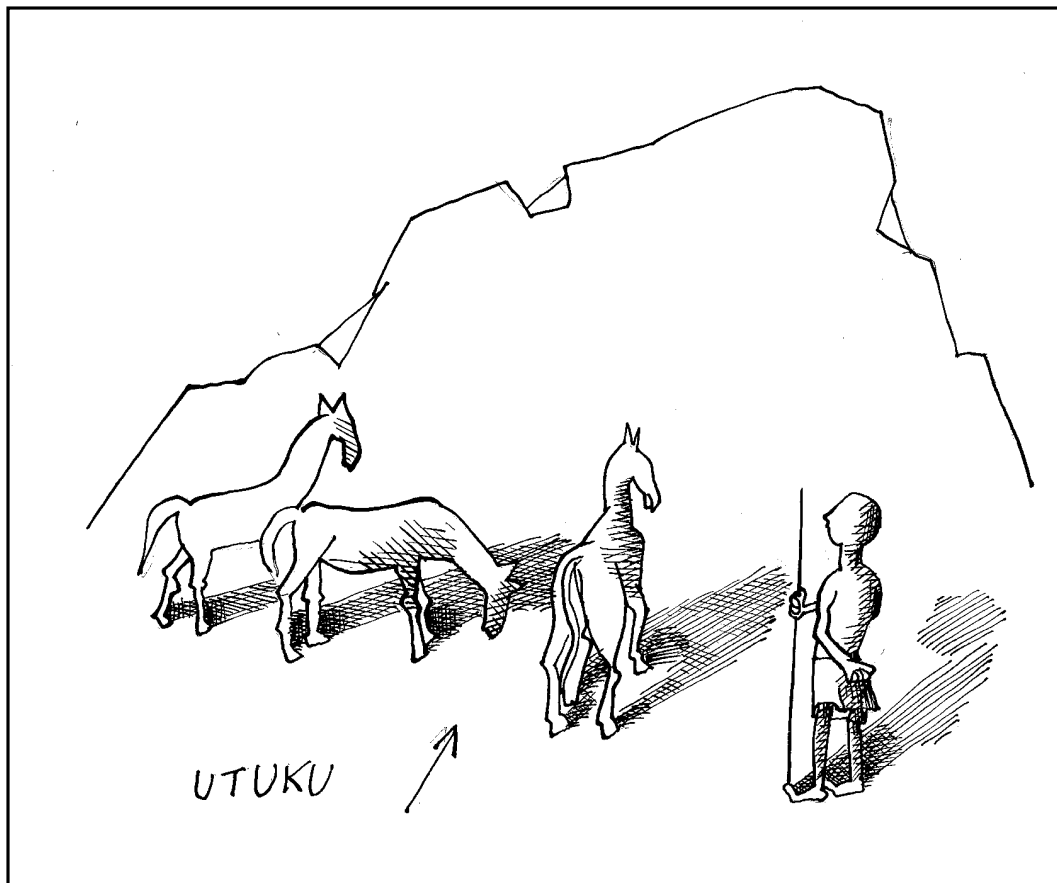
Pod železnými figurkami se nacházela vrstva písku (byl snad v té době pahorek neosídlen a žádné partie se zde nehrály?), hlouběji však byly objeveny vrstvy s figurkami bronzovými, pod nimi

figurky měděné, figurky z hlazeného kamene a figurky z kamene hrubě opracovaného štípáním. V posledním případě bylo již obtížné vůbec rekonstruovat, jaký neumělý kamenný artefakt odpovídá jaké figurce; nebýt sledu jednotlivých vrstev, nejspíš bychom tyto kamenné nástroje pokládali za škrabky, sekáčky či dokonce kultovní předměty. V mladších vrstvách nečiní rozpoznávání jednotlivých figurek problémy, nicméně rekonstrukce pozic je již obtížná,

figurky jsou jakoby poházené přes sebe. Všeobecná shoda nepanuje ani na rekonstrukci pozic z doby bronzové a hlouběji v minulosti je již umístění figurek příliš nahodilé, nejspíš v důsledku posunů písečných dun. Taktéž barvy jsou prakticky setřeny.

Archeologové se pokusili získat o všech zaznamenaných obdobích nějakou jasnější představu z dobových uměleckých stylů, ze způsobů výzdoby figurek, nebyli však příliš úspěšní. Na šachových kamenech nebyly totiž nalezeny žádné zřetelné stopy opracování či značky řemeslníků; samotný styl je chudý a schematický, figurky v jedné vrstvě se od sebe prakticky neliší. Historici umění bezradně krčí

rameny; zdá se, že figurky byly vyráběny hromadně způsobem připomínajícím průmyslovou produkci a nebyl jim přikládán žádný speciální estetický účel. Předpokládá se, že rozdíl mezi figurkami v jednotlivých vrstvách jsou tak spíše důsledkem odlišnosti v materiálu, který si vždy žádal jiné postupy zpracování a ty zase měly za výsledek poněkud odlišné tvary. Mění se také použitá barviva;

tyto artefakty a jejich tvůrci přitom zamezili tomu, aby zde po nich zbyla jakákoliv jiná stopa? Připusťme klidně, že šachy se zde vůbec nehrály, jen zde byly kdovíproč rozmístovány figurky do určitých uspořádání. Kdo ale něco takového činil? Proč vůbec ti lidé něco takového prováděli, a to po mnoho tisíců let, vždy ovšem s přestávkami (jak alespoň můžeme soudit z písku oddělujícího jednotlivé vrstvy)? Jak je možné, že něco takového se v Utuku provádělo nejspíš už v době, kdy se i kámen opracovával pouze nahruho? Vždyť samotná šachová je podle všech dalších informací vynálezem až mnohem pozdějším...

zatímco nejspodnější vrstva obsahuje pouze dále nezpracované hlínky, mladší figurky byly zřejmě obarveny výtažky z rostlinných šťáv. Jak už bylo zmíněno, barviva poskytují i náznaky umožňující jakési datování, ale jeho výsledky jsou opět vágní – ani doba bronzová se však v Utuku svou datací nejspíš příliš neliší od trvání tohoto období v okolních zemích.

Objevil se názor, že chceme-li pochopit tvůrce této podivné kultury, snad bychom se namísto rozboru barviv měli soustředit na to, že šachové pozice mohou nějakým způsobem odrážet ducha doby, proměny kultury celé společnosti i psychologii jednotlivce. Jinak hraje šachy umělecky založený romantik, jinak precizní matematik a ještě jinak člověk, který se tímto způsobem živí a pragmaticky směřuje k optimálnímu výsledku. Problém těchto úvah je však v tom, že herní styl vyplývá spíše ze sledu tahů a je obtížné jej odhalit z jediné pozice, do níž herní plány zamrzly. I v utucké době železné je rekonstrukce pozic nadto poněkud nejistá a co se týče možnosti odhalit předcházející

průběh partií, pak nám hrozí utonutí v moři nejistoty již zcela. Ať tak či onak, rekonstruované pozice ukazují spíše na ostře kombináčnické než na klidně poziční styl; výjimkou zde není materiální nerovnováha, útok kompenzující přinesené oběti a dynamika pěšcových struktur. Jakoby šachisté Utuku měli zvláštní zálibu ve střelci, nicméně významná role lehkých figur může prostě vyplývat z fáze, v níž jsou partie zaznamenány; kolem 30. tahu mohou dámy a věže na své hlavní uplatnění teprve čekat.

Tohle všechno jsou ovšem úvahy zástupné, které mají snad i ochrannou funkci: umožňují zformulovat nějaký výzkumný program a přitom uhnout očima, nepohlédnout přímo do tváře naprosto démonické záhadě, nevykřiknout hrůzou. Skutečným problémem přece není, zda datování počátků doby železné v Utuku odpovídá jiným zemím, ani zda místní pozice prozrazují spíše kombináčnické nebo poziční styl. Příliš nezáleží ani na tom, zda je stávající rekonstrukce pozic přesná. Jak se ale vůbec stalo, že v Utuku mohly po tisíciletí vznikat

na šachová je podle všech dalších informací vynálezem až mnohem pozdějším...

Analýzu pozic a barviv proto v poslední době vystřídal zcela fantastické domněnky. Pohybovali snad v minulosti lidé figurkami díky nějakým mimosmyslovým schopnostem? Pak by bylo logické, že v Utuku jiné pozůstatky jejich činnosti nebyly nalezeny, protože pahorek doslova obývaly vždy jen figurky. V období místní doby železné by snad bylo možné přemísťovat kovové předměty na dálku i pomocí magnetů, musely by však být nezvykle silné. Nebo snad, jak praví hypotéza vůbec nejvýstřednější, je vše v Utuku přírodního původu a figurky se takhle uspořádaly samy? Hrály se snad původně šachy bez lidí a první šachisté průběhu partií jen zdálky přihlíželi, byli pouhými komentátory? Snad teprve později příroda šachové umění zapoměla a přenechala tuto záležitost člověku? Tato představa je samozřejmě z řady důvodů absurdní, čímž se však nijak nevymyká samotné existenci Utuku.

Pavel Houser

Ilustrace: Kristýna Peřichová

KALENDÁRIUM

30. 7.–15. 8. 2008

Soči (Rusko). Druhý ze série turnajů **Grand Prix** hraný za účasti české jedničky, velmistra Davida Navary.

2.–9. 8. 2008

Tatranská Lesná (Slovensko). Letní rekreační pobyt **Tatry 2008**. Turistický rekreační pobyt se šachovým programem pro rodiny s dětmi, děti i dospělí.

Jan Gorčák

tel.: 548 210 753

gorcak.brno@o2active.cz

www.tenzor.cz/SKLokoBrno

8.–15. 8. 2008

Open Česká Třebová 2008. IV. ročník mezinárodního šachového turnaje RC Sport Open hraného jako krajský přebor Pardubického kraje. Švýcarský systém na 9 kol se zápočtem na FIDE a LOK ČR.

Martin Šmajzr

tel.: 605 158 028

smajzr@email.cz

sachy.rcsport.info

8.–16. 8. 2008

FIDE Open Staré Město 2008. VI. ročník mezinárodního šachového turnaje. Švýcarský systém na 10 kol.

František Vrána, tel.: 603 513 634

fera@hitech.cz

www.fera.hitech.cz

8. 8. 2008

Třicáté narozeniny oslaví brněnský velmistr a český reprezentant **Radek Kalod**.

9.–23. 8. 2008

Vřesovice u Kyjova. 23. ročník letního **šachového tábora Vřesovice 2008**. Turnaje započítané na listinu ELO ČR, rozbory partií, simultánky, tréninky, ale také fotbal, stolní

tenis, boj o poklad, táboráky s kytarou, koupání a maškarní bál.

Jiří Srna

tel.: 608 363 286

sachy.bucovice@centrum.cz

9.–16. 8. 2008

Rakovník. **Jiráskův memoriál 2008**. 20. ročník tradičního turnaje. Open A a Open B, švýcarský systém na 9 kol.

Jaroslav Satranský

tel.: 775 650 915

j.satransky@tiscali.cz

www.czfree-ra.net/sachy

9. 8. 1943

Šedesáté páté narozeniny oslaví americký velmistr českého původu **Lubomír Kaválek**.

10. 8. 1877

Před sto třicetím rokem se narodil několikanásobný kandidát na titul mistra světa a nejlepší Američan počátku dvacátého století **Frank James Marshall**.

12. 8. 1900

Sto osm let nás dělí od smrti prvního mistra světa v šachu a pražského rodáka **Wilhelma Steinitze**.

13. 8. 1984

Před dvaceti čtyřmi lety zemřel v Moskvě ve věku padesáti pěti let devátý mistr světa **Tigran Vartanovič Petrosjan**.

14.–22. 8. 2008

Szombathely (Maďarsko). 8. ročník **Savaria Summer Chess Festival**. Uzavřené GM a IM turnaje, dva openy a bleskový turnaj.

Atilla Csonka

csocso79@chello.hu

sakk.savaria.hu/main.php?Lang=EN

16.–23. 8. 2008

Znojmo. **Znojemská rotunda 2008**. XVI. ročník přeboru okresu Znojmo s mezinárodní účastí. Švýcarský systém na 9 kol.

Vladimír Holík

tel.: 733 542 574

holik@gymspgs.cz

17. 8. 1911

Před devadesáti sedmi lety se narodil jeden z nejlepších šachistů světové historie, šestý mistr světa **Michail Mojsejevič Botvinnik**. Zemřel roku 1995.

17. 8. 2008

20. ročník bleskového turnaje **O pohár města Rakovník 2008** hraný k výročí 100 let od vypsání prvního turnaje v Rakovníku.

Jaroslav Satranský

tel.: 775 650 915

j.satransky@tiscali.cz

www.czfree-ra.net/sachy

20. 8. 1942

Před šedesáti šesti lety zemřel ve Stockholmu (kam uprchl před nacisty) mistr útoku a autor klasického díla „Oběť v šachové partii“, velmistr **Rudolf Spielmann**.

23.–30. 8. 2008

Pohár města Říčany 2008. Švýcarský na 9 kol.

Jaroslav Řeřábek

tel.: 602 316 085

nabytekkelly@nabytekkelly.cz

www.openricany.cz

23.–31. 8. 2008

Open Havířov 2008. Švýcarský systém na 9 kol.

Petr Bulava, tel.: 776 289 900

petr@bulava.cz

www.bulava.cz/sachy

Šachový týdeník

vydavatel: občanské sdružení Pražská šachová společnost, Sudoměřská 8, Praha 3 • prazska.sachova@gmail.com

šéfredaktor: Pavel Matocha (tel: 603 861 533, e-mail: pavel.matocha@gmail.com)

výkonný redaktor: Václav Pech (tel: 777 275 621, e-mail: vasek.pech@gmail.com)

sazba a grafická úprava: Jan Reich (e-mail: honza.reich@gmail.com)

editor čísla: Pavel Houser • jazykový korektor: Jan Mácha